Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
NAJER FOLKSBLAT
פּרייז 15 גראָשען
(ציהונג פון דער מלוכה־לאָטעריע — זעה זייט 9)
היינט 10 זייטען

לאדזשער פאָלקסבלאַט

№ 19 | Łódź, Wtorek, 22 Stycznia 1935 r. | דרייצענטער יאָהרגאַנג | לאָדז, דינסטאָג, י״ח שבט תרצ״ה | № 19

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 224-71

פּליטים־פראַגע פון סאַאַר
באַטראַכט דורכ׳ן פעלקער־ליגע־ראַט
ספּעציעלער מעמאָריאַל פון דער פראַנצויזישער רעגירונג

גענף, 21. (ספּ. טעל־)

דער פעלקער־ליגע ראַט האָט זיך היינט פאַרנו־מען מיטן מעמאָריאַל פון דער פראַנצויזישער רעגי־רונג וועגען די פּליטים פון סאַאַר־געביט.

אינ׳ם מעמאָריאַל ערקלערט די פראַנצויזישע רעגירונג אַז די מיסיע פון דער פעלקער־ליגע איז אויף דעם געביט אַ דאָפּעלטע, פון איין זייט דאַרף די פעלקער־ליגע פאַרהיטען די עמיגראַציע פון סאַאַר, ווירקענדיג אויף די סיבות, דאָס איז געווען דער ציל פון די פאַרפליכטונגען וואָס די דייטשע רעגי־רונג האָט אָנגענומען דעם 2 יוני, און דעם 3 דע־צעמבער פ. י. דאָס אויספיהרען די דאָזיגע פאַר־פליכטונגען געפינט זיך אונטער דער גאַראַנטיע פון דער פעלקער־ליגע און אַרביטראַזש־טריבונאַל, אויב עס וועלען גענוי אָפּגעהיטען ווערען די זעלבע פאַר־פליכטונגען וועט מען קאָנען אויסמיידען פּליטים, וועלכע באַגעגענען אויף שוועריגקייטען ביי די איצ־טיגע שווערע פּראָבלעמען אויף די אַרבייטס־מאַרק. די דאָזיגע סיטואַציע איז שלעכט סיי פאַר די פּליטים און סיי פאַר דער באַפעלקערונג צווישען וועלכע זיי [illegible]אָרט.

עס איז אָבער אַ פאַקט אַז ס׳זענען שוין [illegible] באַראַן פּליטים פון סאַאַר, שוין אויף צומאָרגענס נאָכן פּלעביסציט האָבען זיך אויף דער פראַנצויזי־שער גרעניץ באַוויזען מאַסען איינוואַנדערער פון סאַאַר.

אין דער דעקלאַראַציע פיהרט אויס די פראַנ־צויזישע רעגירונג, אַז די פעלקער־ליגע, וועלכע האָט פופצעהן יאָהר פאַרוואַלטעט מיטן סאַאַר־געביט דאַרף זיך פאַרנעהמען מיט באַשיצען די פּליטים פון זעלבען געביט, באַזונדערס נאָך ווען מען נעהמט אין אכט אַז די זעלבע, וועלכע ווערען איצט פּליטים, האָבען זיכער געשטימט פאַרן סטאַטוס־קוואָ, טראָגט דער־ריבער די פעלקער־ליגע אַ דירעקטע פאַראַנטוואָרט־ליכקייט פאַר די זעלבע פּליטים.

פון דעם אַלעם איז געדרונגען אַז די פעלקער־ליגע דאַרף אויסהאַלטען די הוצאות, וואָס זענען פאַר־בונדען מיטן אויסהאַלטען און איינאָרדנען די פּליטים פון סאַאַר.

די פראַנצויזישע רעגירונג קאָן אויף זיך ניט נעהמען אַלע לאַסטען און טאָלערירען די אימיגראַ־ציע, אויב זי וועט ניט האָבען די פאַרזיכערונג אין מיטאַרבייט פון דער פעלקער־ליגע.

אויף דער זיצונג פון ראַט האָט דער גענעראַל־סעקרעטאַר אָנגעוויזען, אַז אין בודזשעט פון דער ליגע איז ניטאַ קיין קרעדיטען, וועלכע מען זאָל קאָ־נען באַלאַסטען מיט אויסגאַבען לטובת די פּליטים. אויב די נאָהענטסטע סעסיע וועט דעצידירען אַריינ־צושרייבען אין בודזשעט אַזעלכע אויסגאַבען, קען דאָס געשעהען ערשט אין אָנהויב יאַנואַר 1936.

אויפן פאָרשלאַג פון פאָרזיצער איז גענומען גע־וואָרען צו קענטניש דער פראַנצויזישער מעמאָריאַל. ס׳איז איבערגעגעבען געוואָרען דעם סעקרעטאַר פאַר פּליטים־ענינים אויסצואַרבייטען אַ געהעריגען פאָר־שלאַג, וועלכער וועט באַטראַכט ווערען אויף דער קאָמענדיגער סעסיע.

גענף, 21. (ספּ. טעל־)

די 48־טע סעסיע פון „פעלקער־ליגע ראַט האָט זיך בעטען אָווענד געשלאָסען נאָכדעם ווי עס זענען ערלעדיגט געוואָרען די פינאַנציעלע ענינים פון דער פינלענדישער רעגירונג צו ענגלאַנד.

די אַנקלאַגע פון איראַק געגען פּערסיען איז אָפּגעלעגט געוואָרען אויף דער קאָמענדיגער סעסיע.

אָפּגעוואָרפען אַראַבישע תביעות
צום יודישען באָדען

חיפה, (יט״א) דער דיסטריקט קאָמיסאַר האָט אָפּגעוואָרפען די אַראַבישע תביעות צום יו־דישען באָדען אין נבה־שען ביי חיפה און האָט ערלויבט די יודישע אייגענטימער פאָרטצוזעצען די אַרבייטען אויף דעם דאָזיגען באָדען.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם אַראַבישען איבערפאַל אויף אַ יודישען ערד־שטח ביי נהלל זענען די 2 אַראַבישע איבערפאַלער באַפרייט געוואָרען געגען קויציע.

דער דיסטריקט־באַאַמטער האָט נאָכ׳ן אויס־פאָרשען די אייגענטום דאָקומענטען פעסטגעשטעלט, אַז דער באָדען געהערט צו יודען און האָט דערי־בער ערלויבט פאָרטצוזעצען די פעלד־אַרבייטען.

בנוגע אַ שטח פון 5000 דונאַם ביי נהלל, וואָס געהערט צום קרן קימת האָט דאָס אַפּעלאַ־ציאָנס געריכט אָפּגעוואָרפען די תביעות פון אַראַ־בער פון מאַלול און בעדואינער פון מאַדאַריב.

מיט געבויגענע קעפּ, טיף דערשלאָגענע פון גרויסען אומגליק, וואָס האָט געטראָפען דאָס אַלוועלטליך יודענטום און הויפּטזעכליך די יודען פון פּוילען — שטייען מיר פאַרן אָפענעם קבר פון

ד״ר מעד. צמח שאַבאַד

אונזער פיהרער, חבר און פריינד, אונפאַרמידליכער קעמפער פאַר דער יודישער פאָלקער גלייכבערעכטיגונג,געווע. סענאַטאָר, ראַטמאַן פון ווילנער שטאָט־ראַט, קהלה און פאָרזיצער פון אַ גאַנצער רייה יודישע אינסטיטוציעס ווי „טאָז", „יוואָ", „אָרט" און א. וו.

יודישע דעמאָקראַטישע פאָלקס־פּאַרטיי אין לאָדז.

168

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטאָרבען מיין ליבער מאַן, אונזער הייסגעליבטער פאָטער, שוויגערפאָטער, גרויספאָטער, ברודער, שוואָגער און אָנקעל

נ״ע נתן דוד ב״ר מרדכי יהודה ז״ל מענדזשיצקי

(ג. פּרעזעס פון בלעכער־צעך אין לאָדז) אין עלטער פון 71 יאָהר.

די לוי׳ קומט פאָר היינט, דינסטאָג, דעם 22־טען יאַנואַר 1935, 1 אַ זייגער ביי טאָג פון טרויער־הויז, אַנדזשעיאַ 7, וועגען וואָס עס טיילט מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאַמיליע.

5874

נאָך לאַנגע שווערע ליידען איז געשטאָרבען אונזער לאַנג־יעהריגער פאַרוואַלטונגס־מיטגליד און פאָרסטאַרשע פון בלעכער־צעך אין לאָדז

נ״ע נתן דוד מענדזשיצקי

צו דער לויה, וועלכע קומט פאָר היינט, דינסטאָג, דעם 22 יאַנואַר ד. י. 1 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער־הויז אַנדזשעיאַ 7, ווערען אַלע מיטגלידער אויפגעפאָדערט אָפּצוגעבען דעם פאַר־שטאָרבענעם דעם לעצטען כבוד.

די פאַרוואַלטונג
פון בלעכער־צעך אין לאָדז.

מביע אני רגשי השתתפות בצערו ואבלו הכבד של חברי מר

אלימלך וויעז׳בא נ״י

ולמשפחתו, לרגלי האסון הנורא במות אליהם

אביהם ז״ל

ינחמם ד׳ בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא יוסיפו לדאבה עוד

אהרן מאַנספעלד.

דערמיט דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דער פאַמיליע פון פריהצייטיגען פאַרשטאָרבענעם חבר און פאַרוואַלטונגס־מיטגליד

נ״ע
אדאַם שיקער

מיר בעטען אונזערע אַלע מיטגלידער צו באַטייליגען זיך אין דער לויה, וועלכע קומט פאָר היינט, דינסטאָג, דעם 22 סטיטשען, 1 אַ זייגער פון טהרה־הויז.

די פאַרוואַלטונג פון אַלגעמ.־העגדלער און האַלב־פאַבריקאַנטען אין לאָדז

169

מיר טיילען דעם צער פון אונזערע חברים

אלימלך און שלמה וויערזשבא

אין זייער אומגליק צוליב׳ן טויט פון זייער

פ א ט ע ר

אין דער נאַציאָנאַלער אַרבייט זאָלט איהר אייער טרייסט געפינען.

משה שטראַסבערג
חיים הערש ווייסקאָהל.

5871

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען מיין ליבער מאַן, אונזער טייערער פאָטער, ברודער, איידים, שוואָגער און אָנקעל

נ״ע אדאַם שיקער

אין עלטער פון 48 יאָהר (געוואוינט פּאָמאָרסקאַ 99)

די לויה קומט פאָר היינט, דינסטאָג, דעם 22 יאַנואַר, 1 אַ זייגער מיטאָג פון טהרה־הויז, וועגען וואָס עס טיילען מיט איז גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

5868

סעסיע פון אקציאנס-קאמיטעט ווערט גערופען אויף פסח קיין ירושלים

ירושלים, 21 (יט"א טעלעגראפיש)

דער יט"א טיילט מצן מיט, אז די עקזעקוטיווע רופט א סעסיע פון אקציאנס-קאמיטעט קיין ירושלים אויף פסח.

דעפ. ראזמארין ביים בילדונגס מיניסטער

ווארשא, 21 (יט"א טעלעפאניש)

דער בילדונגס-מיניסטער האט היינט אויפגענומען דעם דעפ. ראזמארין און מיט איהם געהאט א לענגערן געשפרעך.

אנגענומען דעם ראפארט פון דער מאנדאט-קאמיסיע

גענף, 21 (יט"א טעלעגראפיש)

דער פעלקערבונד-ראט האט אנגענומען אהן ענדערונגען דעם ראפארט, וואס איז איהם פארגעשטעלט געווארען וועגען די לעצטע צוויי סעסיעס פון דער מאנדאט-קאמיסיע.

שארפער ארטיקעל פון „אנגריף" געגען דער יודישער פרעסע

בערלין, 21 (יט"א טעלעגראפיש)

דער „אנגריף" איז ארויסגעטרעטען מיט א שארפען ארטיקעל געגען דעם, וואס די יודישע צייטונגען דריקען איבער די רעדעס פון שטרייכער. דערמיט, שרייבט די צייטונג – פארשפרייטען די יודישע צייטונגען גרויל-פראפאגאנדע געגען דייטשלאנד אין אויסלאנד. ווייל שטרייכער איז נישט דערזעלבער וואס היטלער (?)

גרויסער פאליטישער פראצעס אין בודאפעשט

בודאפעשט, 21 (ספ. טעל.)

היינט האט זיך פאר'ן אויסערגעוועהנליכען געריכט אנגעהויבען דער פראצעס געגען געוו. שעף פון דער רויטער גווארדיע און קאמוניסטישער רעגירונגס קאמיסאר פאר אונגארן אין יאהר 1919 מאטיאס ראקאסי. ער ווערט בעשולדיגט אין מיטווירקען צו דער קאמוניסטישער איבערקעהרעניש.

אמעריקאנער אינערן-מיניסטער לויבט שטארק דעם אויפבוי-ווערק אין ארץ-ישראל

וואשינגטאן, 21 (יט"א טעלעגראפיש)

אין דעם ארץ-ישראל-טאג אין וועלכען ס'האבען זיך בעטייליגט 2 טויזענד דעלעגאטען, האט דער אמעריקאנער אינערן-מיניסטער געהאלטען א גרויסע רעדע וועגען דעם גרויסען אויפבוי-ווערק אין ארץ-ישראל.

צוליב'ן מאנגעל אין ארבייטס-הענד

דראהט א קאטאסטראפע די לאנד-ווירטשאפט אין ארץ-ישראל

ירושלים, 21 (יט"א טעלעגראפיש)

די ציוניסטישע עקזעקוטיווע ווערט בסדר אלארמירט פון פערשידענע אינדוסטריע-און לאנד-ווירטשאפט ארגאניזאציעס צוליב דעם מאנגעל אין ארבייטס-הענד, צוליב וואס ס'דראהט א קאטאסטראפע.

טעאטער „פילהארמאניע"

נארוטאוויטשא 20

היינט פאפולערע פארשטעלונג

גאסטשפילען פון דראמאטישען אנסאמבל

אונטער דער קינסטלערישער לייטונג פון

אברהם מארעווסקי

ס'ווערט געשפילט די פרעמירטע סאוויעטישע פיעסע אין 4 אקטען

דאס לעבן רופט!

פון ביל-בעלאצערקאווסקי

יודיש און רעזשי: א. מארעווסקי

ס'נעמען אנטייל:

אברהם מארעווסקי
רחל האלצער
דוד ליכט
יעקב קורלענדער

און אנדערע

אנהויב 9.15 אווענד

בילעטען פון 50 גראשען אן אין קאסע פון „פילהארמאניע"

GABINET KOSMETYCZNY
I. NAMIOTOWEJ

ul. Narutowicza 11 front, I piętro

przyjm.: 10–3 i 5–8.

Masaż twarzy, maquillage, trwałe przyciemnianie brwi i rzęs, usuwanie brodawek oraz zbędnego owłosienia.

Porady bezpłatne.

Ceny przystępne.

Dr. med. L. Berman

צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07.

ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.

נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אווענד.

זונטאג פון 9–1 פארמיטאג.

פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען

צו דער עפענטליכקייט!

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז דער פארגעקומענער סכסוך צווישען מיר און דעם פריזיער-מייסטער יוסף קאנטאראוויטש (זגערזשער 11) איז ערלעדיגט געווארען אויף א פריידליכען אופן.

מיט אכטונג

צייטונגס-פערשפרייטער

עקיבה גרינבוים.

זעהר וויכטיג פאר די לאדזער און פראווינצער סוחרים!

בילינ שפראטען

גאראנטירט 6 קילא

פיטלינגען און שילאוועס

Nordia Hawe

פון דער גוט-בעקאנטער פירמע

בעקומט מען נור זגערזשער 5, רוג פל. קאשטשעלני 1, טעל. 186-23.

קומט און איבערצייגט אייך! — רעעלע בעהאנדלונג!

בעמערקונג: ביי 3 קעסטלעך ווערט אפגעשיקט אהיים.

5877

זאל פילהארמאניע

גארוטאוויטשא 20 — טעל. 213-84 —

זונטאג, דעם 27/I פינקטליך 9 אווענד קומט פאר אויפ'ן וואונש פון לאדזער פובליקום

א גראנדיעזער קאנצערט

פונ'ם גרעסטען וועלט-בעריהמטען ווארשאווער אויבער-קאנטאר

ה' משה קוסעוויצקי

וועלכער וועט אויספיהרען די שענסטע און בעסטע רעליגיעזע קאמפאזיציעס פון זיין רייכען רעפערטואר, אויך יודישע ניגונים און אריעס. ביים קלאוויר וועט אקאמפאנירען די בעריהמטע מנגנת פ. ליבערמאן-דאווידאוויטש.

די פרייזען זיינען ערמעסיגט: פון 1 ביז 2.50

בילעטען-פערקויף: אין קאסע פון פילהארמאניע און אין דער טערקישער קאנדיטאריי עק פיעטריקאווער און פאלודניאווא.

148

פערזעהט אייך בעצייטענס מיט איינטריטס-קארטען.

פאר גאלד, בריליאנטען, בישוטעריע און לאמבארד-קוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

אליזאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

LABORATORJUM ANALIZ LEKARSKICH

„HIGJENA"

Gdańska 31a, tel. 192-64

אפען א גאנצען טאג. נעמט אן אלערליי אנאליזן פאר אונבעמיטעלטע – ביליגערע פרייזן.

GABINET SWIATŁOLECZNICZY

עלעקטרישע בעשטראלונגען, קווארץ-לאמפען, סאלוקס, דיאטערמע.

Gdańska 31a, parter, tel 192 64

עס ווערט ארויסגעבארגט קווארץ-לאמפען אהיים.

Dr. med. Leon Familier

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען

שערפליעז 37 (בענעדיקטא) 6.

נעהמט אן פון 5–7 נאכמ.

רעכער

וועט'ען אויסגענומ

ביי ג. נארדמאן

שרודמיעסקא 8.

די 1-טע און ביליגסטע קוועלע פון

רעשטען

אויף פאלטענס און אנציגער

פון די בעסטע ביליצער און טאמאשאווער סחורות, די מאדערנסטע מוסטערן, אין א גרויסען אויסוואהל. בעקומט מען נאר ביי

R. Szczęśliwy

לאדז, 5 נאוואמיעסקא 5

טעל. 156-09

געדרענקט. פראנט 2 שטאק.

Dr Wajnberg

ספעצ. פון לונגען- און הארץ-קראנקה.

וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–5, 8–9 אוו.

אוואצארניעס-בעזיצער!

היינט, דינסטאג, דעם 22/I, פינקטליך 8 אווענד

קומט פאר אין אייגענעם לאקאל, פאמארסקא 15

א פערזאמלונג

געווידמעט דער פראגע וועגען לייזען 1.30 פאר 1 קילא פאמעראנצען. ארויסטרעטען וועלען צווישען אנדערע אויך ה' ראטמאן און פרנס פ. כארי.

קומט מאסענווייז און פינקטליך!

אוואצארניעס - בעזיצער-סעקציע

ביים צענטר. קליינהענדלער-פעראיין, פאמארסקא 15

5885

פריוואט-קליניק

פון האלז-, נאז- און אויערן-קראנקהייטען

Piotrkowska 55

Telefon 174-74

Dr. Dr. A. WOŁYŃSKI, J. IMICH.

68

Dr. med. M. Wajnberg

נערוועז-קראנקהייטען

(עלעקטריזאציע)

נעהמט אן פון 5 – 8 אווענד

זשעראמסקיעגא 25

טעל. 172-20

השבת אבדה

איך בעט זעהר דעם ערליכען פינדער וואס האט געפינען א טייסטער מיט עטליכע וועקסלען, א לאטעריע-צעטעל אויף נומ' 658 און א פאקוויטאוואניע פון דער באנק נאוואמייסקא 3 אויף 65 זל. און פערשידענע קוויטעס, וואס זענען פאר קיינעם נישט וויכטיג, וואס איז פערלוירען געגאנגען אויף ווסכאדניא 50 אויפ'ן 2-טען שטאק. ביטע אפצוגעבענען אויף צענעלניאנא 15 צו שטראוויס דרוקעריי אדער אויפ'ן 3-טען שטאק פאר ש. ביאלאסטאצקי. דיסקרעציע געזיכערט. טעלעפאניש מיטטיילען 214-51.

5878

Dr. med. ROZENHAUZ-EDELISTOWA

ספעציאל-ארצט פאר קינדער-קראנקהייטען

וואוינט איצט פאלודניאווא 6

טעל. 110-49

נעהמט אן פון 8 – 9 פריה

און פון 4 – 6 נאכמיטאג.

אויגען-קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

Dr. J. Neuman

כירורג

(וועלכער ארדינירט אין שפיטאל אויף דרעוונאווסקא)

60

נעמט אן אין דערהיים פון 5–8 אווענד.

זאכאדניא 57, טעל. 128-95

AMBULATORJUM ZŁAMAN

(צובראכענע קנאכען)

מיט רענטגען-דורכלייכטונג אויפ'ן ארט

לעטשניצע-פרייזען

Dr. J. Lubicz

Południowa 9, tel. 183-17.

לעטשניצע

פון דאקטוירים - ספעציאליסטען

זגערזשער 17

טעל. 116-33

רענטגען-קאבינעט

ווענעראלאגישער אמבולאטאריום

פון 9 פריה ביז 8 א זייגער אוונט.

וויזיט 3 זל.

Dr. S. Kantor

ספעציאליסט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען (סיפיליס און טריפער), היילט מענער-שוואכע

פיעטריקאווער 90 טעל. 129-45

נעמט אן פון 8–2 נאכמ. און פון 4–9 אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8–2 נאכמ

פאר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע-פרייזען

Dr. Zygmunt Henrykowski

ספעציאל-ארצט פאר ווענערישע הויט-קראנקהייטען און מענער-שוואכע

האט זיך איבערגעצויגען אויף פיעטריקאווער 86

טעל. 143-63

נעהמט אן פון 8–11 און פון 6–9 אווענד.

פאר פרויען א ספעציעלער וואַרטע זאל.

Dr. mep. Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס. קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8—11 פריה און פון 1.30—2.30 מיטאג און פון 5—9 אוו. זונטאג פון 10—1 בייטאג.

עלעקטראגאלוויזען.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן

פאר פרויען א ספעציעלער װארטע-זאל

אויערן, נאז און האלז קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. Rakowski

פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81

נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 11–1 און פון 5–8 אוונט.

שווערע לאגע פון פוילישע יודענטום
רעדע פון פרעז. נחום סאקאלאוו אין לאנדאן

לאנדאן, (יט"א) אונטערן פאָרזיץ פון פרעזידענט נחום סאָקאָלאָוו איז — ווי יט"א האָט שוין מיטגעטיילט — פאָרגעקומען אַ גרויסע פער זאַמלונג פון דער „פעדעראַציע פון די פוילישע יודען אין ענגלאַנד", וואָס איז געווען געווידמעט דער שווערער לאגע פון די יודען אין פוילען.

מיט אַ גרויסער רעדע איז אַרויסגעטראָטן פרעזידענט סאָקאָלאָוו, וועלכער האָט בעטאָנט, אַז די ענטוויקלונג פון ארץ-ישראל וואָלט נישט געווען מעגליך אָהן דעם פוילישן יודענטום. דער וויכ טיגסטער עלעמענט אין א"י איז דער ארבייטער-קלאַס. אין וואַרשע זענען פערהאַן יודישע סוחרים, אין לאָדז יודישע פאַבריקאַנטען, אָבער אין ארץ ישראל איז געשאַפען געוואָרען אַן אַרבייטער-קלאַס. מיין פּראָגראַם — האָט ערקלערט נחום סאָקאָלאָוו-אין מאַלגאַנדער: דאָס יודישע פאָלק מוז לעבען. מיר קענען נישט ברענגען אַלע יודען קיין ארץ-ישראל, צי זיי רעדען יודיש אָדער העברעאיש, צי זיי לעבען אין ארץ-ישראל אָדער נישט, די ערשטע בעדינגונג איז: זיי מוזען לעבען. מען מוז אָפּהיטען דאָס יודישע לעבען. דאָס לעבען פון די פוילישע יודען איז אין נעפאַהר, פיל פון זיי הונגערן. אונזערע ברידער און שוועסטער אין פוילען זענען אין געפאַהר, מיר מוזען זיך פעראייניגען, כדי צו קומען זיי צו הילף.

נאָכדעם האָט געהאַלטען אַ רעדע פּראָפ. מ. שור וועלכער האָט בעטאָנט, דאָס מען האָט גע פּרובט אָפּצושאַצען די פוילישע יודען אַלס מינדער ווערטיג אָבער אָהן ערפאָלג. דאָס פוילישע יודענ טום געהערט צו די געזונדסטע טיילען פון וועלט יודענטום, די פוילישע יודען האָבען אַרויסגעגע בען בערנשטאַנ'ען און מעטערסאָנ'ען. אין פּאַריז, לאָנדאָן, ניו-יאָרק, פילאַדעלפיע א.א.וו. זענען פער האַן גרויסע געלעהרטע ווי פּראָפ. פרידלענדער, פּראָפ. דאַווידסאָן, פּראָפ. נוימאַרק וועלכע זענען פוילישע יודען.

נאָכדעם האָט פּראָפ. שור געשילדערט די שווערע לאַגע פון די יודען אין פוילען און בעזונ דערס די פערצווייפעלטע לאגע פון דער פּראָפעס יאָנעלער אינטעליגענץ ווי: דאָקטוירים, יוריסטען, לעהרער א.ד.גל.

עס האָבען נאָך געהאַלטען רעדעס ד"ר ז. פינגאַלאָווסקי, דעפ. בארנעט דשאַער, וו. וואָלט א. אנד.

צוזאַמענפאַהר פון ציוניסטישען לאַנד-פער-באַנד אין עסטרייך

ווין. (יט"א) דאָ איז פאָרגעקומען אַ צוזאמענפאַהר פון ציוניסטישען לאַנד פערבאַנד אין עסטרייך מיט'ן אַנטייל פון 55 דעלעגאַטען פון ווין און 7 פּראָווינץ שטעט. דער פאָרזיצער פון לאַנד פערבאַנד ד"ר אָסקאַר גרינבוים האָט אָפּגעגעבען אַ לענגערען טעטיגקייטס בעריכט און האָט נאָכדעם אריינגעטראָגען אַ רייהע רעזאָלוציעס, — וועלכע זענען איינשטימיג אָנגענומען געוואָרען. אין איינער פון די רעזאָלוציעס ווערט די ציוניסטישע עקזעקוטיווע בעגריסט אין צוזא מענהאַנג מיט'ן בעהאַלטען די חילה קאָנצעסיע. א צווייטע רעזאָלוציע פּראָטעסטירט געגען דער קליינער צאָהל עליה סערטיפיקאַטען פאַר עסטרייך. איינע פון די רעזאָלוציעס זאָגט זיך אַרויס ענט שיידען געגען וועלכע עס איז פּרובען צו שפּאַלטען די ווינער קהלה.

א הייסע דיסקוסיע האָט זיך ענטוויקעלט ארום דער רעזאָלוציע. וואָס שטעלט פעסט, אז ביי דער פערטיילונג פון די 70 חלוצישע סער טיפיקאַטען אין ווין איז דער החלוץ הכלל ציוני בע'עוולהט געוואָרען. געגען די שטימען פון ראַ דיקאַלע ציוניסטען איז די רעזאָלוציע אָנגענומען געוואָרען. נאָך אַ רייהע אָרגאַניזאַציאָנעלע בע שלוסען איז דער צוזאַמענפאַהר געשלאָסען גע וואָרען.

די בעהאַנדלונג פון דער לאַנד-פּאָליטיק איז אָפּגעלעגט געוואָרען ביז דער נעכסטער דעלעגא טען פערזאַמלונג וואָס וועט פאָרקומען אין מערץ הײַ-יאָהר.

נײַע העצע געגען יודישע מוזיקער אין וויען

ווין, (יט"א) „בוּאַיגקייטס וועלטבלאַט", וואָס שטעהט באַהענט צום בונדעסקאַנצלער דר. שושניג, האָט אָנגעהויבען אַ נײַע העצע געגען די יודישע מוזיקער אין דער עסטרייכישער פילם-פּראָ דוקציע.

די צייטונג טיילט מיט וועגען אַ מעמאָריאַל, וואָס איז איבערגעגעבען געוואָרען דער ווינער שטאַט-פערוואַלטונג דורך דעם „פערבאַנד פון עסט-רייכישע מוזיקער" וועגען דער נויטווענדיגקייט צו בעגינסטיגען די „באָדען-שטענדיגע" מוזיקער.

אַזוי אַרום דראָהט די יודישע מוזיקער אינגאַנצען אַרויסגעשטויסען צו ווערען פון דער פילם-פּראָ דוקציע, וואָס וועט אַלץ מעהר בעהערשט דורך דעם „אַריער-פּאַראַגראַף".

מען גרייט זיך שוין צו אַ נײַער יודען-העצע אין דייטשלאַנד

בערלין, (יט"א). אין דער צייטשריפט „דער פאָטאָגראַף" איז ערשינען אַן אינסעראַט וואָס פער לאַנגט צוזושטעלען צוליב „ראַסען-סטודיען" פער שיעדענע פאָטאָגראַפיעס ווי „יודען ביים שטראַנד", „יודען און אַריער" (געמישטע פּאָרען) א.ד.גל.

די „צענטראַלפּרעיין צייטונג" בעמערקט דער צו, אַז מען דאַרף זיך שוין אַלזאָ אין קורצען רעכענען מיט אַ נײַער סעריע בילדער לויט דעם מוס טער פון „יודען זעהען דיך אָן".

לאָדזער נײַעס

אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון זשורנאַליסטען-סינדיקאַט
יודישע סעקציע

פרײַטאָג, דעם 25 ד. ח. 12 מיטאָג צום ערשטען טערמין און 1 מיטאָג צום צווייטען טער מין קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון דער יודישער סעקציע ביים זשורנאַליסטען-סינדיקאַט.

אויף דער טאָג-אָרדנונג: וואַהלען פון אַ נײַ ער פערוואַלטונג. אַלע חברים ווערען אומבעדינגט געבעטען צו קומען.

11-יעהריגער יודישער יונגעל
צוסריגט זיך מיט זיינע עלטערן און שפּרינגט פון 1-טען שטאָק

(א) דער 11-יעהריגער משה'לע ליבערמאַן אויף פראַנציסקאַנער 34 האָט זיך געכטען צו קריגט מיט זיינע עלטערן, און בעשלאָסען צו בע גיין זעלבסטמאָרד.

ער איז דעריבער אַרויסגעשפּרונגען פון ערשטען שטאָק פון דער וואוינונג אויפן הויף, און זיך שווער צעניזוקט.

פּאָגאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט ערשטע הילף און איבערגעלאָזט אין דער היים.

די גאַנצע שלעסער-פאַבריק אין אַזאָרקאָוו
וועט נעלאָזען ווערען אין גאַנג

נעכטען אָוונד האָט דער סינדיק פון דער אויפּאַדלאָשטש-מאַסע פון דער „שלעסער-מאַנופאַק-טור" אין אָזאָרקאָוו, געשלאָסען אַן'ענטגילטיגען אָפּמאַך מיטן פּאַכטער פאָגעל, אויפן יאָהר 1935. דער אָפּמאַך פערפליכטעט ביזן 31 דעצעמבער 1935. די פּאַכט-רענטע בעטרעפט 320,000 זל.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט וועלען אַלע אָפּ טיילונגען פון דער פאַבריק געלאָזען ווערען אין גאַנג דעם 31 יאַנואַר ה. י.

היינט ווערט געוועהלט דער פאַביאַניצער שטאָט-פּרעזידענט

(א) אין פאַביאַניץ, וועט היינט פאָרקומען די דריטע זיצונג פון דעם שטאָט-ראַט. די זיצונג איז אינגאַנצען געווידמעט דער פראַגע פון אויס-וועהלען אַ שטאָט-פערוואַלטונג.

לויט ווי די פאָרשריפטען זעהען פאָר דאַר-פען געוועהלט ווערען אַ פּרעזידענט, אַ וויצע-פּרעזידענט און 4 לאַווניקעס.

ווי מען אינפאָרמירט אונז, זענען די צדדים, צווישען זיך שוין אדורכגעקומען מכח די קאַנ-דידאַטען.

אויף דעם פּרעזידענטען-אַמט קאַנדידירען: דער איצטיגער קאָמיסאַר, ה. פּוטימא און דער מיניסטעריאַלער ראַט-געבער ה. לאָפּאַטע.

אַ שרפה אין אַ דירה

(א) צוליב אַהיהן מיט אַ האָהן איז חרוב געוואָרען ירושלים און צוליב אַ מונדשטיק פון אַ פּאַפּיראָס, וועלכען ה. גאָלדבערג, פון קילמס-גאַס נומער 1, האָט אומפאָרזיכטיגערהייט אַוועק-געוואָרפען, האָט זיך אָנגעצונדען דאָס בעטגעוואַנד פון בעטגעוואַנד — דאָס בעט, און פון בעט — דאָס איבעריגע מעבעל.

די ערשטע פייערלעשער-אָפּטיילונג האָט, במשך, פון אַ האַלבער שעה די שרפה איינגע-לאָשען. דער שאָדען בעטרעפט ארום 1,400 זל.

יודישע אינטערוועניץ אין זשענעווע
ערקלערונג פון י. עפּרויקין.

„פּאַריזער הײַנט" גיט איבער:

וואָס וועט זיין מיט די יודען פון סאַאַר-געביט? — וואָס פאַר אַ גורל וואַרט זיי מצד די נאַציס וועל-כע בעהמען שוין אין גיכען איבער די מאַכט? — וועט זיך דאָרט אויך אָנהויבען די יודען-רייניגונג? — און צו וועט עפּעס געטאָן לטובת זיי? — צי איז פּראָוואָצירט מען פאַר די ביים פעלקער-בונד, וועל-כען האָט נאָך איצט דעם אורטייל איבער דעם לאַנד? — מיט די אַלע פראַגען האָבען מיר זיך גע-ווענדעט צו ישראל עפּרויקין, וועלכער איז פּונקט אָנגעפריה געקומען פון זשענעווע, דינסטאָג איז דערפריה אין יעפּרויקען אָנגעקומען קיין זשענעווע, וואו ער האָט אינטערווענירט אין נאָמען פון קאָמי-טעט פון די יודישע דעלעגאַציעס ביי די ערשטע פער-זענליכקייטען פון דער אייראָפּעאישער פּאָליטישער וועלט. דער בעקאַנטער כלל-טוער האָט אונז איבער-געגעבען דינע ערשטע אייגדריקען פון דער רייזע:

— ווען איך בין דינסטאָג אינדערפריה אָנגעקו-מען קיין זשענעווע, האָב איך זיך דערוואוסט פון דער טרויעריגער ידיעה! — איבער ניינציג פּראָ-צענט. עס איז קלאָר געווען אַז די פּראַקטישע דער-גרייכונגען וועלען קיין גרויסע נישט זיין.

— אָבער מען האָט דאָך שוין פריהער געפיהרט אַן אַקציע אין שוץ פון די סאַאַר-יודען.

— יאָ, דער קאָמיטעט פון יודישע דעלעגאַציעס האָט געמאַכט אַ וויכטיגע אַרבייט. מען האָט צוגע-שטעלט מעמאָראַנדומס צו די מיטגלידער פון ראַט פון דער פעלקער-ליגע, צו די מיטגלידער פון „ראַט פון די דריי" אין רוים, וועלכע האָבען עס געאַרבעט בעשטימען דעם גורל פון סאַאַר-געביט, חוץ די מע מאָראַנדומס האָבען מיר צוגעשטעלט עקספּערטיזען פון בעריהמטע אַריגיסטען ווי פּראָפעסאָר בורקען פון זשענעווע, וועלכע בעשטעטיגען אַז די יודישע פאָרדערונגען פון קאָמיטעט פון יודישע דעלעגאַציעס זענען בערעכטיגט פון'ם שטאַנדפּונקט פון אינטער-נאַציאָנאַלען רעכט, אַ בעזונדערע ווירקונג האָט גע האַט דער וויזיט פון'ם פּרעזידענט פון קאָמיטעט פון דעלעגאַציעס, ד"ר נחום גאָלדמאַן, ביי מוסאָליני פאַר דער זיצונג פון'ם ראַט פון די דריי אין רוים, חוץ דעם האָט ד"ר גאָלדמאַן שוין געהאַט אונטערהאַנד-לונגען וועגען דער פראַגע פון די סאַאַר-יודען מיט דעם ערמאָרדעטען פראַנצויזישען אויסערן-מיניסטער באַרטו און מיט דעם איצטיגען אויסערן-מיניסטער פּיער לאַוואַל.

— דער רעזולטאַט פון דעם איז געווען די התחיבות פון דייטשלאַנד אין משך פון אַ יאָהר צייט נישט צו אַריינפיהרען אין סאַאַר די טרויעריגע אַרי שע פּרינציפּען?

— יאָ, דער קאָמיטעט פון יודישע דעלעגאַ-ציעס איז געווען גוט אינפאָרמירט ווי שווער עס איז געווען צו בעקומען פון דייטשלאַנד אַפילו די התחיבות, אָבער מיר האָבען נישט געקענט זיך צופרידען שטעלען אַפילו מיט דעם דאָזיגען טערמין, אין יודישען לעבען וואָלט עס געווען אַ שווערע מאָ-ראַלישע בעליידיגונג, ווען דער פעלקער-בונד סאַנק-ציאָנירט בכלל אַזאַ לאַגע, אין פערשידענע לענדער זענען פאָרגעקומען פּראָטעסט-מאַניפעסטאַציעס פון פוילען, פּאַלעסטינע, טשעכאָסלאָוואַקיי, עסטרייך א. א. זענען אָנגעקומען צום פעלקער-בונד בריף, רעזאָלו-ציעס, טעלעגראַמעס, פּראָטעסטען.

— דאָס איז געווען דער ציל פון אייער לעצ-טער רייזע אין זשענעווע?

— איך האָב אָבער גערעכענט, אַז עס איז דער חוב פון די יודישע אָרגאַניזאַציעס אויפצוקלערען דעם ראַט פון פעלקער-בונד, אַז דער בעשלוס פון „דרייער-קאָמיטעט" פון רוים וועגען שוץ אויף איין יאָהר בעפרידיגט אונז נישט און. אַז עס וועט זיין אַ גרויסע ענטוישונג פאַר דעם גאַנצען יודישען פאָלק אויב דער פעלקערבונד וועלכער האָט געהאַט אין משך פון פופצעהן יאָהר די אַדמיניסטראַציע פון דעם לאַנד, וועט איבערלאָזען די מינדערהייטען אויף דייטשלאַנדס חסד, אין דעם זין האָב איך איבערגע-שיקט אַלע מיטגלידער פון ראַט אַ שריפטליכע דער-קלאַראַציע, וואו עס איז פאָרמולירט געוואָרען די פאָדערונג פון פערמאַגעבטען שוץ פאַר די סאַאַר-יודען.

— וועגען דעם האָט איהר גערעדט מיטן פּראָפ. צווישען אויסערן-מיניסטער לאַוואַל?

— יאָ, ער האָט מיך זעהר פריינדליך אויפגע-נומען און האָט אַרויסגעוויזען אַ וואַרימע בעציהונג צו דער לאַגע פון די יודען אין דער סאַאַר.

צוליב כּל-שטענדליכע סיבות קען נאָך ה' יעפּ-רויקין נישט איבערגעבען די איינצעלהייטען פון זיי-נע געשפּרעכען מיט לאַוואַלן, מיט דעם טשעכישען אויסערן-מיניסטער בענעש א.א.

— וועט מען דערגרייכען אַ רעזולטאַט?

דער פאָרזיצענדער פון קאָמיטעט פון יודישע דעלעגאַציעס איז רעזערווירט מיט זיין ענטפער.

— עס איז נאָך צו פריה צו רעדען, עס וועט קלאָר ווערען ערשט אין איניגע טעג אַרום צי די פעלקער-ליגע וועט געבען אַ מאָראַלישע בעפרידיגונג די גערעכטע געפיהלען פון'ם יודישען פאָלק.

קלאַנג-קינא-טעאַטער
Zachęta
זגערזשער 26
היינט און פאָלג. טעג!
גרויסער דאָפּעלטער שלאַגער-פּראָגראַם!
— I —
„יעקאַטערינא די גרויסע"
גרויס מאָנומענטאַל מייסטערווערק מיט
Elżbieta Bergner
אין דער הויפּט-ראָלע
— II —
די הערליכע קאָמעדיע
„מיין שוועסטער ביזט דו"
מיט LILJAN HARVEY
אין דער הויפּט-ראָלע.
דער זאַל איז גוט בעהייצט.

Dr.
Wołkowyski
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל-גאַס 11, טעל. 238-02
נעהמט אָן אין הויט- און ווענערישע
קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע
נעמט אָן פון 12-8 בייטאָג און פון 9-4 אָוונד.

לאדז, 22 יאַנואַר 1935

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאדז, 22 יאַנואַר 1935

יודן פון סאַאַר־געביט — וואוהין?

דער ביטערער גורל פון עטליכע טויזענד יודען

ס'וועלען אַוועקגעהן נאָך אַ פּאָר וואָכען, און דער צבין פון סאַאַר־געביט וועט ענטגילטיג ווערען ערלעדיגט. לויט'ן פּלעביסציט האָבען פאַר היט־לער־דייטשלאַנד געשטימט העכער 90 פּראָצענט פון דער בעפעלקערונג, ס'הייסט אַלזאָ אַ געוואַל־דיגע מערהייט. דער פעלקער־בונד האָט אַזוי אַרום געהאַט אַ גאַנץ פערלייכטערטע אַרבייט, ר'האָט נישט געמוזט אָנקומען צו די פּאַראַגראַפען, וואָס וואָלטען איהם געקאָנט געבען די מעגליכ־קייט צו ענדערען דעם פּלעביסציט־בעשלוס. ווען די צאָהל שטימען וואָלט געווען אַפילו העכער פאַר פופציג פּראָצענט, צו אַט דער נויטלאַגע איז דער ראַט פון פעלקער־בונד נישט געוואָרען גע־צוואונגען. מיט צופרידענהייט האָט אַלזאָ דער ראַט גענומען צו קענטעניש דעם בעריכט וועגען דורכגעפיהרטען פּלעביסציט, כמעט אַלע דעלעגאַ־טען האָבען אויסגעדריקט זייער פרייד צוליב'ן טריומף פון דער גערעכטיגקייט און — סאַאַר וועט זיין ענטגילטיג דייטש.

אָבער וואָס וועט זיין מיט'ן ביסעל יודען, וואָס זענען אין סאַאַר־געביט פאַראַן? אמת, קיין גרויסע יודישע בעפעלקערונג איז דאָרט נישטאָ. ס'לעבען אין סאַאַר אַנ'ערך 5000 יודען, אָבער אויך די קליינע צאָהל יודען קאָן מען דאָך, נישט נעהמענדיג קיין פערברעכען אויפ'ן אייגענעם גע־וויסען, נישט איבערלאָזען אין די פרייע הענד פון היטלעריסטישען בעראָט. אז מערדערליך וועט זיין די אָפּרעכענונג, די נקמה פון היטלעריסטישען פאַטערלאַנד מיט די אַלע, וואָס האָבען דערוועגט זיך צו שטימען אָדער אַגיטירען צווישען אַנדערע זיי זאָלען שטימען פאַר'ן סטאַטוס קוואָ — דאָס זאָגען אָפען די היטלערלייט גופא, זיי געפינען נישט פאַר נויטיג אַפילו אָפּצוהיטען צייטווייליג אַ כלומרשטע אַנשטענדיגקייט. די דראָהונגען, וואָס האָבען זיך געשאָטען פריהער, לגבי די מורדים, האָבען זיך איצט אַ שאָט געטון מיט אַ בעזונ־דערס שטאַרקער און געפעהרליכער קראַפט, און וואו מ'דאַרף עמיצען רודפ'ן, נעהמען פון איהם ביטערע נקמה — שטעהען דאָך די יודען אויפ'ן ערשטען פּלאַץ, מעגען זיי נישט האָבען אויף דער נשמה קיין שום חטא.

ס'שטייט די שווערע פראַגע, וואָס ס'וועט זיין מיט די יודען פון סאַאַר־געביט. אין סאַאַר גייט אַנ'אָפענע, מוראַדיגע, ווילדע העצע געגען די יודען. שוין אין טאָג פון פּלעביסציט זענען די ברוינע בלוט־העצער אַרומגעגאַנגען אין פערשי־דענע ערטער פון געביט און געזונגען דאָס אַלטע פערכטיגע ליד וועגען „יודען־בלוט, וואָס פון מע־סער שפּריצט". באַלד ווי ס'זענען פערזיגעלט גע־וואָרען די וואַהל־אורנעס, האָט זיך אַ המון פון העכער 40 טויזענד מאַן געהאַט פערזאַמעלט פאַר'ן ראַטהויז אין סאַאַרבריקען, געשריגען „נידער מיט די יודען" און אויך געגומען צושטערען יודישע קאַפעען, אין די יודישע קרייזען האָט באַלד גע־נומען הערשען אַ זעהר געדריקטע שטימונג, און מ'איז געוואויר געוואָרען, אז אין פראַנקרייך, בעלגיען און האָלאַנד ווערען שוין אָנגענומען מיט־לען געגען שטראָם פון איינוואַנדערער פון סאַאַר־געביט.

ווי אַזוי מ'וועט זיך בעציהען צו די יודען ביי די נעענדערטע אומשטאַנדען, וועגען דעם האָט געגעבען צו וויסען הער יאָזעף בירקעל, וועלכער איז דורך היטלער'ן נאָמינירט געוואָרען פאַר אַ „גאַולייטער". אין אַנ'אינטערוויאו האָט הער בירקעל, וועלכער האָט אָנגעפיהרט מיט דער היטלע־ריסטישער זאַך ביי די צוגרייטונגען צום פּלעבי־סציט, ערקלערט: „די יודען וועלען אין סאַאַר־געביט בעהאַנדעלט ווערען פונקט אַזוי ווי אין דייטשלאַנד. בעגען פאַטריאָטיש־געשטימטע יודען, אַ שטייגער, בעגען פריהערדיגע פראָנט־קעמפער, וועלען נישט אָנגענומען ווערען קיין שום מיטלען. אָבער די, וועלכע האָבען געאַרבייט געגען דייטש־לאַנד, האָבען אַ גרונד, זיך צו פיהלען זעהר נישט געמיטליך. פאַר מיר איז די יודישע פראַגע אַ ווירטשאַפטליכע, נישט קיין פּאָליטישע". נאַטירליך אַ ווירטשאַפטליכע, ווייל בויען טורמעס און קאָנ־צענטראַציע־לאַגערען איז דאָך אַ ווירטשאַפטליכע פראַגע אויך.

די יודען אין סאַאַר־געביט וועלען אַלזאָ בעהאַנדעלט ווערען פונקט אַזוי ווי אין דייטשלאַנד. וואָס דאָס הייסט — דאָס קאָן מען וויסען פון די בלעטער, וואָס זענען ערשינען אין משך פון צוויי יאָהרען און האָבען דערציילט וועגען דער מוראַ־דיגער מאַרטירער־טראַגעדיע פון די דייטשע יודען. די יודען פון סאַאַר קאָנען זיך שוין נעהמען צום וואַנדער־שטעקען. זייער גורל וועט זיין דעסטאַ טראַגישער, וואָס אַלע לענדער, וואו ס'האָבען פריהער געפרובט אַרויסוואַנדערן די דייטשע יודען, זענען איצט איינען־פעסט פערקלאַפּט, וועגען אַ ריינוואַנדערונג אין ערגעץ איז איצט נישטאָ קיין רייד, קיין שום לאַנד לאָזט נישט אַריין קיין פלי־טים. אין גורל פון די פליטים. וואָס וועלען אַ שטראָם טון פון סאַאַר־לאַנד הויבט זיך שוין אָן דאָס ביטערע בלאַט פון פיין, ליידען, צוברא־כענע האָפנונגען.

אין לעצטען מאָמענט פאַר'ן פּלעביסציט זענען מצד יודישע קערפּערשאַפטען פון דער גאַנ־צער וועלט געשיקט געוואָרען פּראָטעסטען צום פעלקערבונד און ס'זענען אָפּגעהאַלטען געוואָרען פּראָטעסט־פערזאַמלונגען. אָבער [צו שפּעט האָט מען זיך, ווייזט אויס, דערמאָנט אין די יודישע סאַאַר־ברידער. די יודען פון סאַאַר ווערען איבער־געלאָזט זייער גורל. דער יוד וויל פון דאָרט אַנטלויפען, אָבער קיין מעגליכקייט דערצו האָט ער נישט. ס'שטייט פאַר איהם די ביטערע פראַגע וואוהין?

געכאַפּט אַ „פּערעטער"...

דעפּ. דר. טהאָן וועגען נידערטרעכטיגען ענדעקישען בלבול אויף זיין פּערזאָן

אין דער בודזשעט־קאָמיסיע פון סיים איז אַרויסגעטרעטען דער ענדעקישער דעפּוטאַט אַר־צישעווסקי און אָנקניפּענדיג צו דער סיים־רעדע פון דעפּ. ד"ר טהאָן, האָט ער איהם פאָרגעוואָר־פען נישט מעהר און נישט ווייניגער, אַז ער איז בעגאַנגען אַ מלוכה־פעררואַט, ענטפּלעקענדיג אַ מי־ליטערישע געהיימניש פון דער פּוילישער מלוכה. געגען דעם דאָזיגען אַרויסטריט, און וועלכען עס ליגט פונקט אַזוי פיל טפשות, ווי געמיינהייט, איז דעפּ. טהאָן אַרויסגעטרעטען מיט אַנ'ערקלערונג, וואו די האַנדלונג פונם ענדעק איז געהעריג און ווירדיג געשטעמפּעלט געוואָרען. וועגען זעלבען ענין טרעט אויך אַרויס דעפּ. טהאָן מיט אַנ'אַרטיקעל אין „נ. דז." אונטער'ן כאַראַקטעריסטישען נאָמען „געכאַפּט אַ פּעררעטער", וואו ער שרייבט צוו. אַנד.:

„ווען די דאָזיגע הערען, וואָלטען געקאָנט לאָגיש און עהרליך דענקען, און ווען דאָס זעלבע וואָלטען געוואָלט טון די, וואָס גלויבען די ערש־טע אויפ'ן וואָרט, וואָלטען זיי דאָך געמוזט זאָגען, אז איך, נישט בלויז אַלס פּוילישער בירגער, נאָר אויך אַלס יוד, דאַרף איצט שטרעבען דערצו, אַז פּוילען זאָל זיין ווי צום שטאַרקסטען. ס'איז דאָך אַ פּשוטע און איינפאַכע זאַך, אַז צו איינציגע פון אונזערע שכנים בעציה איך זיך מיט ווייניגער סימפּאַטיע און צוטרוי, ווי אַנדערע טוען דאָס. און ביי אַזעלכע שטימונגען מוז איך נאַטירליך בעגעהרען, אַז פּוילען זאָל זיין וואָס שטאַרקער. און באמת, בלויז אויסערגעוועהנליכער גרינגדלי־כער ביזער ווילען קאָן שיך ביי אַזעלכע איירא־פּעאישע בעציהונגען בעשולדיגען, אַז איך וויל פערקלענערען די אַפּוועהר־קראַפט פון דער פּוילי־שער מלוכה.

אָבער דאָס איז נישט אַלצדינג. מ'דאַרף אפשר נאָהענטער אַ קוק טון אויף דעם גאַנצען ענין. ס'איז טיילמאָל ווירקליך אַ פעררואַט, ווען מ'מאַכט אויפמערקזאַם אויסלאַנד אויף די פער־הוילענע מיליטערישע כּוחות פון דער מלוכה. אָעער אין וואָספער פאַל קאָן מען רעדען וועגען אַרויסגעבען דעם סוד? סיידען נאָר דאַן, ווען ס'איז פאַראַן אַ גרונד צו מאַכען אַ געהיימניש פון בעוואָפנונגס־מצב. צי איז אַזאַ פאַל אויך פאָרגעקומען איצט. צי איז אונז נישט ערלויבט זיך צו בעוואָפענען וויפיל נאָר מיר ווילען ביז צו די ציינער? צי אונטערליגען מיר עפּעס אַ פרעמדער קאָנטראָלע? וועמ ס'טיילט מיט פאַר דער עפענטליכקייט דעם מצב פון די דייטשע בעוואָפענונגען, דער בעגייט אַ פעררואַט, ווייל דייטשלאַנד איז פערווערט זיך צו בעוואָפענען, און די דייטשען טוען דאָס אין געהיים.

אָבער ווער האָט דאָס רעכט אונז עפּעס צו זאָגען? דער פּאָליטישער בירגער קאָן זיך אַוועק־שטעלען אין הייד־פּאַרק אין לאָנדאָן, אָדער אין פּאַריזער שאַן־ז־עליזעי און שרייען הויך אויף קול: מיר זענען וואונדערליך בעוואָפענט און מיר האָ־בען פאַר קיינעם נישט קיין מורא! וואָספער שאָדען קאָן דאָס ברענגען פּוילען?

פערשטייט זיך, אַז איך פּערזענליך, וועל דאָס נישט טון, ווייל כ'וואָלט זיך געמאַכט לע־כערליך. איך פּערזענליך קאָן איבריגענס צום ווייניגסטען אויף דעם געביט. אָבער קיין מלוכה־פעררואַט וואָלט איך דערביי זיכער נישט בעגאַנ־גען. אַ פרייע מלוכה, וועלכע איז פון קיינעם נישט אָנבעלאַנגט, קאָן מיט איהרע הכנסות טון, וואָס זי וויל. אַלזאָ וואָספער נבזה'דיגע צביעות ליגט אין דער דאָזיגער שלעכט געשפּילטער אויפרעגונג?

אָבער נישט דערמיט בלויז שעפּט זיך אויס די עקלהאַפטיגע צביעות. מ'דאַרף אָנווייזען נאָך אויף איין קליינעם פּרט. דהיינו, די ענדעציע שטימט געגען בודזשעט. דערמיט אַליין שטימט זי געגען מיליטערישען בודזשעט. וואו קומט דאַן אַהין דער כבוד און די פערעהרונג פאַר'ן מילי־טער? איך וויל זיך נישט פערנעהמען בעזונדער מיט דעם הער דעפּוטאַט, וועלכער האָט געפּרובט וואַרפען אַ שאָטען אויף מיין בירגערליכע עהרע און פרעגען איהם, צי שטימט ער פאַר'ן מיליטע־רישען בודזשעט. איך ווייס דאָס נישט, אָבער איך ווייס, אַז דער דאָזיגער הער דעפּוטאַט איז אַ מיטגליד פון ענדעקישען קלוב, וואָס געפינט זיך אין עקסטרעמער אָפּאָזיציע צו דער רעגירונג. דאָס הייסט צו אַלע פונקציעס פון דער רעגירונג.

אָבער גענוג, איך פיהל, אַז עקעל שטיקט מיך, ווען כ'מוז רעדען וועגען אַזאַ אונערהערטער צביעות. כ'וואָלט זיכער נישט גענומען קיין וואָרט ווען ס'וואָלט זיך געהאַנדעלט וועגען עפּעס אַ געוועהנליכער פאַלשקייט. מיט אַזאַ געוועהר בע־נוצען זיך דאָך געוויסע פּאָליטישע פּאַרטייען, וועלכע האַלטען פּאַטריאָטיזם פאַר זייער פּריווילעגיע. איך בין אַ מיטגליד פון סיים פון סאַמע ערשטען מאָ־מענט אָן, פון זינט ר'עקזיסטירט, כ'האָב געהאַט נישט איינמאָל צו טון מיט דעם ענדעקישען געזונדעל און ס'איז פערשטענדליך, אַז ענדעקישע שטינק־באָמבעס האָבען מיך נישט אויסגעמיטען.

אויב איך רעאַגיר שטאַרק אויפ'ן איצטיגען אינצידענט, איז עס דערפאַר, ווייל דאָס מאָל האָט מען מיר געטראָפען אין אַ בעזונדערס עמפינדלי־כען נערוו. און געטראָפען האָט מיך נישט אַזוי ווייט דער ענדעקישער דעפּוטאַט, ווי דער מיניס־טער סקלאַדקאָווסקי, וועלכער האָט כלומרשט געגלויבט אין דעם רכילות, וואָס איז אויף מיר געוואָרפען געוואָרען. דאָס אורטיילען נישט בלויז וועגען אַט דעם אַרויסטריט מיינעם, נאָר אויך וועגען מיין גאַנצער עפענטליכער טעטיגקייט גיב איך איבער אין די הענד פון עהרליכע מענשען, מעגען זיי אַפילו געהערען צו בעגנערישע און פיינדליכע פּאָליטישע לאַגערען.

גריגאָרי זינאָוויעוו

דער פערשיקטער באָלשעוויסטישער פיהרער

ראובן ברייניען ברענגט די פאָלגענדע העכסט אינטערעסאַנטע כאַראַקטעריסטיק פון זי־נאָוויעוו'ן, וועלכער איז איצט פערשיקט געוואָרען אַלס פיהרער פון דער פער־שווערונג געגען סטאַלין־קורס.

זיין פּנים איז זיינע אויגען זענען מעהר פון אַ טרוימער איידער פון אַ רעוואָלוציאָנער. גאַנץ אָפט האָט דיין פּנים געמאַכט דעם איינדרוק פון אַ נישט דערשלאָפענעם, פון אַ גייסטיג־מידען.

איז דאָס איז קיין וואונדער נישט. איגערליך האָט ער מעהר שייכות צו דער ליטעראַטור, צו דער וואָרט־קונסט, איידער דעם שטורעמדיגען און אַקטיוויסטישען לעבען פון אַ קאָמוניסטישען פּאַרטיי פיהרער.

נאָך אַלס יונגער מענש האָט ער שוין געגנו־מען אַנטייל אין דער רעוואָלוציאָנערער בעוועגונג פון'ם יאָהר 1905. צו צוואַנציג יאָהר האָט ער שוין געמוזט פערלאָזען רוסלאַנד.

אין דער שווייץ, אַלס סטודענט אין בערנער אוניווערזיטעט, האָט ער זיך בעקאַנט מיט לענינען, פון וועלכען ער איז ווי בעצויבערט געוואָרען. זיין פּעהער האָט ער פאַר'קנס'ט, כמעט פאַרשקלאַפט, צו לענינען, צו זיין שטענדיג וואַכעז אין אַקטיווען גייסט.

זינאָוויעוו האָט געקאָנט זיצען ביים שרייב־טיש טאָג ווי נאַכט. ער האָט געשריבען אַרטיק־לען פאַר די דעמאָלסטדיגע אומלעגאַלע צייטונגען, אימצעהליגע בריף צו פּאַרטיי־פריינד, רעזאָלוציעס איז פּראָשורען — אַלץ, וואָס לענין האָט דאַן פאַר נויטיג געהאַלטען.

די אַלע יאָהרען, וואָס זינאָוויעוו האָט געלעבט אין אויסלאַנד, האָט ער פערבראַכט ביים שרייב־טיש.

און דאָס, וואָס ער האָט געשריבען אַזוי פלייסיג איז מיט אַזוי פיל חשק, איז געווען נישט טיף און אויך נישט אָריגינעל. איהם האָט אָבער נישט געפעהלט קיין טאַלאַנט, כדי צו האַלטען זיך פעסט אויף דער אויבערפלאַך פון די זאַכען, וועלכע ער האָט בעריהרט.

אויך אַלס רעדנער האָט ער אָנגעהויבען אַר־רויסצוטרעטען אין זיינע יונגסטע יאָהרען. קיין גלענצענדער ליידער'שאַפט, ווי טראָצקי, אַלס רעדנער, האָט ער נישט אַרויסגעוויזען, אויך נישט יענע גע־שליפענע און פּאָליטישע בערעדזאַמקייט פון אַ לו־נאַטשאַרסקי, דערפאַר אָבער האָט ער פערמאָגט אַ קלאָרע און לאָגישע בערעדזאַמקייט, וועלכע האָט אַפּעלירט צום געזונטען מענשען־פערשטאַנד.

גריגאָרי זינאָוויעוו איז קיינמאָל נישט געווען קיין מענש פון מעשים. דאָס לעבען האָט זיך ביי איהם פערגליווערט אין גרויסע פּאַרטיי־ווערטער. ער האָט זיך אָפט אַליין פערוועבט אין פערפלאָנ־טערט אין אַ גאַנץ פון צונעשפּיצטע ווערטער, און ער איז כמעט קיינמאָל נישט געקומען דערצו, אַז ער זאָל זיך בעטייליגען אין זיין טעטיג אין וועל־כער נישט איז פּראַקטישער רעוואָלוציאָנערער אַרבייט.

* * *

מיט דעם זיג פון לענין און טראָצקי אין דער באָלשעוויסטישער אָקטאָבער־רעוואָלוציע איז אויך זינאָוויעוו דערהויבען געוואָרען צו זיין דער בושא כלים, דער וואָפען־טרעגער פון די ערשטע צוויי.

זינאָוויעוו איז געווען אַ מייסטער צו איבער־געבען די קאָמפּליצירטע געדאַנקען פון לענינען אין אַנ'איינפאַכער קלאָרער פאָרם, וואָס איז געווען צוגענגליך דעם געוועהנליכען מענשען־פערשטאַנד.

געוויס האָט געהערט דערצו אַ שטיק זעלבסט־פערקריפּלונג, כדי צו בלייבען שטענדיג אויף דעם ניוואָ פון דער אַלגעמיינער צוגענגליכקייט. ער האָט זיך אָבער בעפרידיגט מיט דעם געדאַנק, אַז ער איז בלויז די רעהר, דורך וועלכער ס'רעדט אַ גרעסערער גייסט.

די רעוואָלוציע האָט איהם שטאַרק איבער־ראַשט.

מען קאָן זאָגען, אַז ער האָט כמעט זיינע אוי־גען נישט געגלויבט, ווען דאָס וואָרט איז געוואָ־רען אַ ווירקליכקייט.

ערב דעם 26. אָקטאָבער איז זינאָוויעוו נאָך געשטאַנען גאַנץ ווייט פון וועלכער נישט איז אַק־טיווער בעטיילונג אין די געשעהענישען. די פאָל־גענדע טעג האָט ער געמאַכט אויף זיינע דעמאָלסט־דיגע פריינט אַ קלעגליכען איינדרוק.

נישט דערשלאָפען, בלאַס, כמעט אַנ'אייגעשר־שראָקענער איז ער אַרומגעגאַנגען אין דעם סמאָל־ני־אינסטיטוט (די דעמאָלסטיגע הויפּט־קוואַרטיר פון די באָלשעוויסטישע פיהרער); ביי יעדען לייכטען געריוש האָט ער אויפגעציטערט ווי אַ בלאַט פון ווינט. אַזוי ציטערדיג האָט דעמאָלט אויסגעזעהען דער מאַן, וועלכער האָט געדאַרפט באַלד ווערען שטאָטהאַלטער פון פּעטערבורג.

ניין, זינאָוויעוו איז נישט געווען קיין פּחדן. ער האָט נאָר אַרויסגעוויזען אַ קינדערישע אונבעהאָלפענקייט, ווען ער האָט זיך געמוזט איבערציי־גען, אַז דאָס וואָרט „רעוואָלוציע", וואָס ער האָט אימצעהליגע מאָל איבערגעחזר'ט יעדען טאָג, איז געוואָרען די ווירקליכקייט.

שפּעטער, מיט דעם ערפאָלג פון דער רעוואָ־לוציע, ווען די צענטראַל־רעגירונג האָט זיך איבער־געקליבען קיין מאָסקווע, האָט ער, אַלס פאָרזי־צער פון דעם פּעטערבורגער סאָוויעט, געמאַכט אַ פערזוך צו פיהרען די פערוואַלטונגס־געשעפטען, אָבער ס'האָט איהם נישט געגליקט.

די אַנגאַרדירונג אַרום איהם האָט דערגרייכט די העכסטע מאָס, איהם האָט געצויגען צוריק צום שרייבטיש, ער האָט דאַן געווידמעט זיין פעדער דעם דריטען קאָמוניסטישען אינטערנאַציאָנאַל. אונ־ערמידלעך האָט ער געשריבען אַרטיקלען נאָך אַר־טיקלען. ער האָט פערפאַסט ביידע רעוואָלוציעס און צירקולאַרען, וואָס ער האָט אַרויסגעשיקט אין אַלע עקען וועלט.

די לעצטע יאָהרען האָט זינאָוויעוו פערלוירען דעם חן אין ווייט'ן אין די אויגען פון די הויפּט־פיה־רער פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי, פון וועלכער מ'האָט איהם אויסגעשלאָסען פאַר זיין זינד צו סימפּאַטיזירען מיט'ן טראָצקיזם.

ער האָט זיך דאַן פערלוירען, נישט געקאָנט אויסהאַלטען די אָפּגעזונדערטקייט פון דער פּאַר־טיי, און ער האָט זיך עפענטליך געשלאָגען על־חטא און אָנערקענט די ריכטיגקייט פון סטאַלינס ליניע. מען האָט איהם צוריק אַריינגענומען אין דער פּאַרטיי, אָבער מ'האָט איהם געהאַלטען ווייט פון וועלכער נישט איז מאַכט, אָדער פיהרונגס־שטעלע.

די יודישע פרוי אין אמעריקא

איהרע גייסטיגע אינטערעסען און געזעלשאַפטליכער בייטראַג צו דעם יודישען לעבען פון דער פראָווינץ

(רייזע-איינדרוקען)

פון א. גלאַנץ

עס איז מיר געווען אַזוי אינטערעסאַנט, עס האָט מיך גייסטיג אַזוי בערייכערט, אַז איך האָב געטראַכט און געפיהלט: דער הייליגער שבת נאָכ־מיטאָג איז ביי מיר נישט אומזיסט פערביי. איך טראַכט און פיהל נאָך איצט אויך אַזוי, און — דאָס מיט אַ האַרציגען שמייכעל — נישט הערפאַר, וואָס איך בין אַ גאַאיוזע פּראָווינציאַלקע"...

אַזוי האָט צו מיר גערעדט אַ בעדייטע פרוי נאָך איהר צוויימען אָדער דריטען בעזוך ביי איינעם פון די שיקאַגאָער לייען-קרייזען.

די וואָס שוין בלייבען אַ שטיגער מיטגליד פון די לייען-קרייזען, איך האָב איהר פערזיכערט אַז איך זעה אין איהר ענטוזיאַזם נישט קיין סימן פון נאַאַר־ווען פּראָווינציאַליזם, נאָר — פערקעהרט — אַ בעווייז פון גייסטיגען אינטערעס.

אָבער וואָס זענען דאָס פאַר אַ לייען-קרייזען?

דאָס איז בין גאָר אַנ'אינטערעסאַנטע אינסטי־טוציע אין די שטעט פון מיטעל-מערב און זי הויבט זיך אַן צו פערשפרייטען אויך אין ווייטען מערב. אין לאָס-אַנדזשעלעס איז שוין דאָ אַ לייען-קרייז, און מסתמא וועט עס האַרטען נישט בלייבען ביי דעם אייציגען.

מיט דעם נאָמען לייען-קרייז ווערט געמיינט אַ גרופּע פון אַרום 10 ביז 12 פרויען, וואָס קומען זיך צונויף און אין משך פון עטליכע שעה לייענט מען ביכער פון דער יודישער ליטעראַטור אָדער געשיכטע, דערנאָך דיסקוטירט מען וועגען דעם, וואָס מען לייענט. די פרויען בעקלעבען זיך אויף אַזאַ אופן מיט דעם יודישען וואָרט און גלייכצייטיג איז עס אַ שטאַרק און אַנציהענדיג מיטעל פון זעלבסט-בילדונג. און איך קאָן טאַקע עדות זאָגען:

עס איז אָפט אַ מחיה צו רעדען מיט די פרויען, וואָס זענען שוין עטליכע יאָהר אין די לייען-קרייזען. די זענען אינטעליגענט, זיי זענען זעלבסטשטענדיג אין די'עריע מיינונגען. זיי האָבען אין אַ גאַר גרויסער מאָס אַראָפגעוואָרפען פון זיך די שעמעוודיגקייט צו זאָגען, וואָס זיי טראַכטען וועגען ליטעראַטור און — דורך דער ליטעראַטור — וועגען פערשידענע געזעל־שאַפטליכע פראַגען. זאָלען מיר די פרויען מוחל זיין — זעלבסטשטענדיגקייט פון מיינונגען איז דווקא נישט דייער כאַראַקטעריסטישער שטריך. אָבער דאָס איז נישט קיין „איינגעבוירענער" חסרון. איצט האָב איך אַנ'עצה פאַר די פרויען, וואָס האָבען מורא צו עפּעס נעמען דאָס מויל, ווען די מענער דיסקוטירען די אַזוי גערופענע „ערנסטע פּראַגען":

זאָלען זיי זיך אַנשליסען אַן אַ לייען-קרייז, אָדער גרינדען איינעם דאָרט, וואו אַזאַ איז נאָך נישטאַ.

איך האָב בייגעוואוינט עטליכע לייען-קרייזען אין די פערשידענע שטעט. עס האָט מיר הנאה געטאָן צו זעהען די פרייהייט דייערע ביים קריטיקירען דאָס איבערגעלייענטע, איינשליסענדיג אלץ; געדאַנקען, בילדער, סטיל. איך האָב פאַר זיך געזעהען פרויען, וואָס ווערען צוגעצויגען צום יודישען וואָרט, וואָס קאָנען ווערען אַ כוח אין דער אויפהאַלטונג פון דער יודישער ליטעראַטור און וואָס קאָנען ווערען בעבילדעטע געגנער אין יודישען וויסען בכלל, כדי צו פערנעמען דעם אָרט פון יודישער פיהרער־שאַפט, וואו די געלעגענהייט זאָל זיך מאַכען.

דער פראַפּאַגאַנדיסטישער ווערט פון אַט די לייען-קרייזען איז גאַרנישט צו איבערשאַצען. איך האָב זיך געטראָפען מיט פרויען, וואָס זענען אין אַמעריקע געבוירען אָדער דערצויגען געוואָרען און

יוואָס האָבען געלאַכט פון זייער באַהעגטער „פער־גאַנגענהייט", פון זייער מיט גאָרנישט בערעכטיגטען איז אויף גאָרנישט בעגרינדעטען סנאָביזם צו יודיש.

„שטעלט זיך פאַר, וויי גאָרניש און אומאינטעלי־גענט איך בין געווען, — האָט מיר געזאָגט אַ יונגע פרוי, וואָס האָט נאָך בין מיט צוויי יאָהר צוריק בלויז ענגלישע ביכער געליענט, — איך האָב זיך דערלויבט צו לאַכען פון יודיש און יודישע שריי־בער, כאָטש איך האָב נישט געהאַט די מינדסטע בער־קאַנטשאַפט מיט א יודיש בוך, מיט איין יודישען שרייבער'ס וועדק".

אַזוינע „נאַרישע און אומאינטעליגענטע" פרויען האָבען מיר איבער דעם לאַנד (און אויב איהר ווערט קיינעם נישט אויסזאָגען, אויך אין ניו-יאָרק) אין די צענדליגער טויזענטער. עס איז באמת נישטאָ קיין אורזאַך, פאַרוואָס זיי זאָלען נישט לייענען יודישע ביכער און ווערען די אַרמעע פון געבילדעטער פאַר דער יודישער ליטעראַטור, וואָס מיר אַלע קלאָגען זיך אויף איהר פעהלען.

אין אַזאַ גרויסער שטאָט, ווי שיקאַגאָ, זענען איצט פאַרהאַן ביי צוועלף פערשידענע לייען-קרייזען. צו זיי געהערען אַ 240—250 פרויען. דאָס איז שוין אַ שטיקעל אָרגאַניזירטער כוח, און זייער איינפלוס וואַקסט. שוין איצטער העלפען זיי אַ סך אין פערשי־דענע קולטורעלע אַקציעס. אָבער אפילו אָהן שום אַנדערער טעטיגקייט, בלויז ווי לייען-קרייזען, זענען זיי ניצליך. די יודישע ליטעראַטור, ווי געזאָגט, קאָן פון זיי אַ סך געווינען. דאָס גרעסטע געווינס אָבער האָבען זיי אַליין, אַז עס איז צו יעדער צייט אַ גרע־סערער געווינס, ווי אַ שטיגער צו שפּילען „ברידזש" אָדער „פּאָקער".

די צוועלף לייען-קרייזען אין שיקאַגאָ זענען צעטיילט נישט אַזוי לויט די געגענטען, וואו עס וואוינען די מיטגלידער, נאָר דער עיקר לויט די פערשידענע פּאָליטישע און סאָציאַלע ריכטונגען, און טיילווייז לויט פערזענליכער באַהעקטקייט אָדער פריינטשאַפט. עס זענען דאָ לייען-קרייזען צווישען די פּועלי-ציוניסטישע פרויען-פּיאָנערען (חלוצות), צווישען פרויען, וואָס זענען באַהעפט צום אַרבייטער־רינג, צו דער קולטור-געזעלשאַפט און שלום-עליכם שולען און צווישען לינק און קאָמוניסטיש-געשטימטע פרויען. אויך ווי ווייט די גאַנצע זאַך איז פערשפרייט און פּאָפּולער, קאָן פאַר א בעווייז דינען דער פאַקט, וואָס מ'האָט מיר דערצעהלט וועגען אַ גרופּע פרומע פרויען. אויך זיי האָבען זיך פערקוקט אויף דעם נוצען, וואָס די לייען-קרייזען ברענגען, און האָבען בעשלאָסען צו גרינדען א פרומען לייען-קרייז. נישט קיין אַנדערע, ווי די רביצין אַליין (די פרוי פון דעם רב גרעגיישאַן), האָט זיך געווענדעט נאָך אינפאָר־מאַציע וועגען דעם, ווי מען דאַרף גרינדען און אָנ־פיהרען אַזאַ אינסטיטוציע.

אין דעטראָיט זענען אויך דאָ אַרום 9 לייען־קרייזען, וואָס נעמען אַרום צוזאַמען ביי 200 פרויען. דאָס אייגענע אין קליוולאַנד און אין די קלענערע שטעט.

ביי דער דעטראָיטער קאָנפערענץ פון דער יוד־די'שער קולטור-געזעלשאַפט אין מיטעל-מערב ראַ־יאָן זענען אַרויסגעטראַטן מיט באַריכטן פער־טרעטערינס פון פערשידענע לייען-קרייזען, און איך האָב זיך איבערצייגט, וואָס פאַר א גרויסער אויפטו דאָס איז. די פרויען האָבען גערעדט אינטערעסאַנט, מיט וויסען, און אָהן א שפור פון דער גראָוועדיסטעט, וואָס מען זעהט אַזוי אָפט, ווען אַ פרוי „נעמט דאָס וואָרט" ביי אַן עפענטליכער פערזאַמלונג. די קולטור־געזעלשאַפט שטרעבט דערצו, אַז אַלע לייען-קרייזען זאָלען זיך מיט דער צייט אַנשליסען אַן איהר און זיך בעטייליגען אין איהרע צוזאַמענפאָהרען.

אינטערעסאַנט איז, וואָס צווישען די מענער קלאַפּט זיך דער געדאַנק פון לייען-קרייזען נישט זעהר גוט צו. עס זענען געווען פרובען אין דער ריכטונג אין שיקאַגאָ. די קולטור-געזעלשאַפט האָט עס געוואָלט טון, נאָר עס איז נישט געגאַנגען. אין דעטראָיט, האָט מען מיר געזאָגט, פונקציאָנירען יאָ צוויי מענערשע לייען-קרייזען, אויך אין אַנדערע ערטער. אין אַלגעמיין אָבער איז עס מעהר, ווייזט אויס, אַנ'ענין פאַר פרויען. דאָס ווערט געזאָגט נישט בלויז אַלס קאָמפּלימענט צו פרויען, נאָר אויך א טאַדלונג פאַר די מענער.

די מענער האַלט זיך, זעהט אויס, פאַר געבענע קונקערס, פאַר גרויסע ווייסערס, און מיינען, אַז זיי דאַרפען שוין נישט די זעלבסט-ענטוויקלונג אין בילדונג, וואָס מען קאָן קריגען ביי לייענען ביכער, פון אַ סיסטעמאַטישען שטודירען ליטעראַ־טור, געשיכטע, אַנדערע געגענשטאַנדען.

אגרא-דזשאינט

(פון א רייזע) ● פון ב. צ. גאָלדבערג

אויף מיין רייזע איבער'ן ראַטענפערבאַנד, איז מיר אָפט אויסגעקומען זיך צו טרעפען מיט מענ־שען פון „אַגראָ-דזשאָינט".

זיי זענען עקספּערטען פון פאַך, צי דאָס איז ערד-אַרבייט, צי קליין הויז-אינדוסטריע, און מענ־שען מיט א ברידערליכען געפיהל און וואַרימער סימפּאַטיע צו זיי, וועמען זיי קומען העלפען.

נישט געקוקט אויף די פיל יאָהרען אַרבייט מיט יודען, וואָס קומען אַן צו הילף, האָבען זיי נישט פער־לוירען נישט זייער געדולד, נישט די געטרייטשאַפט צו זייער אַרבייט און נישט זייער איבערליכען איר־דעאַליזם.

איבעראַליפט זעהט איהר עס אין קרים, וואו יעדע יודישע קאָלאָניע ווערט פאַקטיש בעזוכט יע־דען טאָג פון אַ מענשען פון „אַגראָ-דזשאָינט".

און וואָס ס'זאָל נישט פּאַסירען אויפ'ן פעלד, צי אין גאָרטען, צי אין שטאַל, ברענגט מען עס פאַר פאַר'ן מענשען פון „אַגראָ-דזשאָינט", וועלכער העלפט מיט ראָט און טאַט.

אַ פערטעל מיליאָן יודען לעבען אויף דער ערד אין ראַטענפערבאַנד. א היפּשער טייל פון דעם האָבען זיך געגרינדעט אין „אַ טאַטען". זיי האָבען זיך געפינען אין דער לאַגע פון אַ יונגען. ציטער־דיגען, וואָס קומט צו פאָהרען איינער אַליין אין אַ גרויסער, טומעלדיגער שטאָט.

אָהן דעם „אַגראָ-דזשאָינט" וואָלטען צענדליגער טויזענדער יודען זיך געפונען אין גאַנצען פער־לוירען איבער באָרען פון ראַטענפערבאַנד.

אָהן איהם, וואָלטען זיי אפשר קיינמאָל קיין מוט נישט געהאַט צו געהען אויפ'ן לאַנד.

די אויפטוען פון „אַגראָ-דזשאָינט" לאָזען זיך נישט אָפּשאַצען בלויז אין ציפערען. גרעסער ווי די־סטאַטיסטישע אויפטו אין דער מענשליכער עלע־מענט אין זייער אַרבייט, די מענשליכע בעציהונג, די שעה'ן פון דערמוטיגונג און האָפנונג און ליכט, וואָס די האָבען געבראַכט די פער'חושכ'טע יודען פון אַמאָליגען רוסלאַנד.

עס איז א גוטער, פּאַכמענישער אַפּאַראַט, וואָס דער „אַגראָ-דזשאָינט" האָט אויפגעבויט אין ראַ־טענפערבאַנד.

זאָל מען איהם לאָזען אונטערגעהען?

עס איז נאָך פערהאַן דאָ און דאָרט אַרבייט פאַר'ן „אַגראָ-דזשאָינט" אַפּאַראַט, אָבער די אַר־בייט ווערט ווייניגער. דיין פונקציע הערט אויף, די יודישע קאָלאָניסטען האָבען זיך איינגע־בראַכען, זיך צוגעוואוינט צום לעבען אויפ'ן לאַנד און צוגעלערנט די מלאכה פון ערד-אַרבייט.

זיי וועלען אויף אַ נאַטירליכען אופן ענטוויינט פון „אַגראָ-דזשאָינט".

און וויל די קאָלאָניסטען זענען איבער אין קאָלעקטיווע קערפּערשאַפטען, האָבען זיי שוין אַ סאָוויעטישע רעגירונג הינטער זיך. די סאָוויעטישע רעגירונג העלפט זיי מיט איהרע טראַקטאָר-סטאַנ־ציעס, מיט זריעה און מיט הילף, טאָמער געהט נישט גוט.

די ספּעציפיש-יודישע לאַגע פון די יודען אויף דער סאָוויעטישער ערד געהט איבער אין דער נאַטירליכער אַלגעמיינער לאַגע פון סאָוויעטישען פּויערטום.

אין דער חורבן איז שטעטעל ווערט אויך ביס־לעכווייז אָפּגעבויט. און אויך דאָ דאַרף דער „אַגראָ-דזשאָינט" בלויז אונטערשטיצען די לאָקאַלע הילף-אָרגאַניזאַציעס.

די אַרבייט פאַר'ן „אַגראָ-דזשאָינט" אין ראַ־טענפערבאַנד ווערט ווייניגער און ווייניגער — וואָס זאָל זיין די צוקונפט זיינע?

מיר דוכט, אַז עס וואָלט געווען אַ פערברעכן אַנטקעגען דעם זין פון יודישער הילף און אַנט־קעגען דער נויט פון מזרח-אייראָפּעאישען יודענ־טום, ווען מען זאָל לאָזען דעם אַפּאַראַט זיך צוזאַ־מענפאַלען.

איהר קאָנט אַזאַ מענשען-פּערסאָנאַל און אַזאַ מעכאַנישען אַפּאַראַט נישט אויפבויען איבער נאַכט אין די דערפאַהרונג דייערע וועט איהר פּאַה קיין געלט נישט קריגען.

איך האַלט, אַז מען דאַרף אַט דעם אַפּאַראַט אַנשטעלען פאַר דער אַרבייט אין ביראָ-בידזשאַן. פאַר די אויסלענדישע יודען, וואָס קומען קיין ביראָ־בידזשאַן.

און אַפילו די רוסישע יודען גופא מוז מען אויך העלפען מיט אַנ'עצה, ווארים ס'זענען דאָ פּראָבלעמען און בעציהונגען אין ערד-אַרבייט, וואָס די נישט-יודישע מאָסקווע קאָן דער יודישער ביראָ־בידזשאַן נישט געבען.

די „אַגראָ-דזשאָינט"-מענשען אין ראַטענפער־באַנד גלויבען אין ביראָ-בידזשאַן.

דער „אַגראָ-דזשאָינט" דאַרף דאָ קומען מיט זיין הילף, פונקט ווי ער האָט דאָס געטאָן אין דער קרים.

● ר. איזראַעל

דער בערזע-סוחר

97 שפּאַנענדער ראָמאַן פון יודישען לעבען

— אַלזאָ, האָט איהר אַליין עפּעס אויפן גע־וויסען, האָט פונדליי געזאָגט. נו דאַן קענען מיר רעדען ווי צוויי געשעפטליכע צדדים.

דזשאָן האָט אין דער צייט דערווייל בע־שטעלט איין פלאַש ווייַן נאָך דער אַנדערער. איין פלאַש בראָנפען נאָך דער צווייטער, אַזוי אַז ביי די פונדליי'ס האָבען זיך פונאַנדערגעפלאַנטערט די צונגען און זיי האָבען גערעדט וואָס זיי האָבען גאָר געוואוסט. פאַר דזשאָנען איז געווען זעהר וויכטיג צו וויסען אַלע ידיעות וואָס די פונדליי'ס האָבען וועגען דער פּאָליציי און בעזונדערס וועגען דעם אַפּגעשניטענעם קאָפּ. און די פונדליי'ס אַליין האָבען שוין נישט געוואוסט וואו זיי זענען און האָבען גערעדט אַזוי, אַז איצט האָט דזשאָן גע־מוזט אַפּהיטען, אַז דאָס געשפּרעך זאָל נישט גע־הערט ווייטער פון זייער טישעל, אַז קיין אַנדערער זאָל וויסען דעם נישט הערען.

— אַלזאָ, זאָגט אונז דזשענטעלמען, וואָס האָט איהר פאַרא ענין, וועלכען מיר וואָלטען פאַר אייך געדאַרפט ערלעדיגען אין דער פּאָליציי. פאַר אַ פריינד בין איך גרייט אַלץ צו טון, אפילו אַ האַלב לעבען אוועקצוגעבען, אָהן געלד, און אָהן אַנ'איינענעם אינטערעס, נאַטירליך. אויב דו אַליין מעגסט אונז שפּעטער דערפאַר בעלוינען, וועלען

מיר דאָס צונעהמען מיט אַ ברייטען דאַנק, מיר זענען גוט דערצויגענע מענשען, און אונז פליסט אַריסטאָקראַטיש בלוט.

— דאָס דערקענט מען באַלד, די אַריסטאָ־קראַטישקייט ליגט אייך אויפן פּנים, איהר זענט דזשענטעלמענער נאָך פון אדם הראשון'ס צייטען, האָט דזשאָן געזאָגט. איך וועל אייך באַלד זאָגען וואָס פאַרא טובה איך דאַרף פון אייך, איך בין אייך אונענדליך דאַנקבאַר וואָס איהר ווייזט מיר אַרויס אַזוי פיל פריינדשאַפט און זאָגט זיך אפילו אָפּ פון דעם האָנאָראַר, וואָס איהר פערדינט דאָך ערהרליך, אָבער איהר דאַרפט מיר געבען די זיכער־קייט, אַז איהר וועט מיר דאָס ערלעדיגען, ווייל אַנדערש וואָלט איך צופיל ריזיקירט ווען איך וואָלט אייך אויסגעזאָגט וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך.

— גוט, גוט, מיר וועלען אייך באַלד זאָגען און איינרוימענדיג דזשאָנען אַ סוד אין אויער, האָט איינער פון די פונדליי'ס געזאָגט:

— ס'האַנדעלט זיך וועגען אַ פרוי...

— אַזוי גאָר? אַ פרוי? איצט איז מיר פערשטענדליך, פאַרוואָס איהר האַלט דאָס אַלץ אַזוי בסוד. געוויס מוז מען זיין דיסקרעט, אויב ס'האַנדעלט זיך וועגען אַ בעקאַנטע פון שווא־כען געשלעכט.

איצט האָט מען שוין די פונדליי'ס נישט געקענט אָפּהאַלטען וואָס זיי האָבען געהאַט אויפ'ן האַרצען.

— איהר פערשטעהט, דזשענטעלמען, צו קענען אַ פרוי, פון דער בעסערער געזעלשאַפט, וועלכע איז איינגעפיהרט אין דער פּאָליציי פונקט אַזוי ווי דער אינספּעקטאָר אַליין.

— וואָס, זי דינט אין דער פּאָליציי?

— וואָס פעהלט אייך איין? זי איז אַ דאַמע פון דער בעסערער געזעלשאַפט.

— ווי אַזוי דען קומט זי אין דער פּאָליציי אַריין?

פונדליי האָט צוגעמאַכט איין אויג, אַ וואונק געגעבען אַזוי, ווי ער וואָלט געוואָלט געבען צו פערשטעהען, אַז אַזעלכע זאַכען דאַרף מען זיך אַנשטויסען און ווען ער האָט געזעהען, אַז דזשאָן מאַכט ווייטער אַ תמעוואַטע מינע האָט ער גע־זאָגט:

— זי איז א געליבטע פונם אינספּעקטאָר, אָדער זיין געהילף.

— און אפשר פון ביידע צוזאַמען, האָט דער צווייטער פונדליי געזאָגט און זיך שטאַרק פונאַנדערגעלאַכט פון דעם וויץ, וועלכען ער האָט אַליין אימפּראָוויזירט.

— און פון דאַנען קומען איהרע אַלע בעצי־הונגען אין דער פּאָליציי?

— געוויס, נישט פערהאַן קיין איין זאַך, וועלכע זי זאָל נישט אויספיהלען. נישט פערהאַן קיין איין זאַך, זי זאָל נישט אדורכפיהרען.

— און איהר זענט ווידער פערבונדען מיט איהר און ווער ווייסט צי איינער פון אייך, אָדער גאָר ביידע זענען נישט איהרע געליבטע, האָט דזשאָן זיך רעזאָנאַנזירט מיט א וויץ.

— אָ, דאָס נישט, אָבער פערבונדען זענען מיר מיט איהר און דאָס גאָר נאָהענט.

— ווי הייסט זי? — האָט דזשאָן פשוט געזאָגט, ווויסענדיג, אַז איצט וועלען די פונדליי'ס אַלץ אויסזאָגען.

— זי הייסט רובין, איהר פערשטעהט, אַ רייכע פרוי און פון אַ גוטער געזעלשאַפט. מיר האָבען זי בעקענט ביי אַ געלעגענהייט דורך דעם בעל-הבית פון דער דאָזיגער קנייפּע, און וועלכער מיר געפינען זיך איצט. זי האָט אונז איבערגע־געבען עפּעס אַנ'אויפגאַבע און דערפאַר האָט זי אונז צוגעזאָגט צו ערלעדיגען אַלץ, וואָס מיר וועלען דאַרפען ביי דער פּאָליציי. איך האָב אייך געזאָגט, אַז מיר וועלען נאָך זיין אַזוי רייך, ווי מיר זענען געווען און מיר וועלען נאָך שפּילען די זעלבע ראָל וואָס אַמאָל.

— פערשטעהט זיך. אַז איצט קען אייך גע־לונגען, ווען איהר האָט אַזאַ צוזאַגען, ווען איהר קענט אַלץ אויספיהל'ן וועט מען זיך באַלד שטעלען צו אייך אין דער רייה. די פראַגע איז אָבער, צי איהר וועט קענען ערפילען די אויפגאַבע, וועלכע זי האָט אייך געשטעלט. דאָס וועט זיין שווערער, ווי איך אַריינטיר זיך.

— פערלאָזט זיך אויף אונז, מיר זענען אויך נישט פון די צוויי פאַר אַ שילינג און קענען זיך אויך אַנ'עצה געבען.

— אפשר וואָלט איך אייך געקענט העלפען אין דעם ענין, מיר וועלען מאַכען אַ טויש-גע־שעפט, איהר וועט מיר טוען אַ טובה אין דער פּאָליציי און איך וועל מיך אפשר קענען העלפען אויסצופיהרען די אויפגאַבע, וועלכע די פאַרנעהמע דאַמע האָט אייך געשטעלט.

(פאָרטזעצונג קומט).

האנדווערקעריי און האנדעל

אויף דער וואך

א נייער קורס

א לענגערע צייט האט מען אין די פינאנץ־אמטען געהאט א געוויסע פארשטענדניש פאר דער כאלופניקעס־פראגע, און הסכם מיט די נאך איצטיגע פערפליכטענדע געזעצען. ס'איז געווען פעסט געשטעלט, אז א כאלופניק איז דער, וואס נעהמט ארבייט פון יענעם אומאפהענגיג פון דער צאהל ארבייטער, וואס דער כאלופניק בעשעפטיגט.

לויט דער דאזיגער אויפפאסונג, אויב א קאנטראלער פון א פינאנץ־אמט האט אויסגעהערט פון א כאלופניק פאר וועמען ער ארבייט און געגעבן געווען, אז דער געגעבענער כאלופניק זאל שוין קאנען גאנץ פריי ארבייטען. איצט אבער האט זיך אין לאדז אנגעהויבען א נייער קורס, ס'ווערט דורך די פינאנץ־אמטען נישט גענומען אין אכט קיין שום טענות. ס'העלפט נישט דאס פארורופען זיך אויף די ענטשפרעכענדע פערפליכטענדע געזעצען, ס'ווערט געמאכט א פראטאקאל — דער כאלופניק בעקומט פיר מאל שטראף וויפיל דער פאטענט קאסט. ס'ווערט איהם געמאכט א חשבון פון אומזאץ און איינקונפטס־שטייער, און אמערגסטען איז דאס, וואס תיכף ווערען איהם פערזיגעלט די מאשינען און סחורות, און די ארבייט, וואס איז א קורצע סעזאן־ארבייט ווערט פאראליזירט. אנשטאט צו קאנען ארבייטען די פאר וואכען און פערדינען אויף ברויט, האט דער כאלופניק צו לויפען וועגען שתדלנות — אז מ'זאל איהם אראפנעהמען דעם סעקוועסטער און דאס שלעפט זיך אזוי וואכען. דער סוף איז, אז ער ווערט רואינירט אויף אייביג, נאך ערגער איז די האלטונג פון די פינאנץ־אמטען, וואס אויף די ביטעס פון די כאלופניקעס, אז מ'זאל די פראטאקאלען איבערשיקען אין געריכט ווערט לאנג נישט געענטפערט.

אין די געריכטס־אינסטאנצען האט מען יא א געוויסע פארשטענדניש, און די אורטיילען פון געריכט זענען גינסטיק פארן כאלופניק. די גאנצע האפנונג איז געווען, אז נאך דער האנדלונג פון אנאיינצעלנעם פינאנץ־אמט, וועט דער כאלופניק זיך קאנען ווענדען צו דער פינאנץ־קאמער, — איצטער איז די לעצטע האפנונג אויך פערשווינדען, און דא איז דער געשריי גרויס — ווייל דער חורבן איז א געוואלדיגער.

דעם שרייבער פון די שורות זענען בעקאנט פאלען, ווי א חוץ די מאשינען אפילו די לעצטע מאשין, איז אויך דער לעצטער טיש צוגענומען געווארען. צו דער אזוי אויך גענוג טרויעריגער לאגע פון כאלופניק האט נאך צוגעפעהלט דער נייער קורס פון די שטייער־אמטען. אין א צייטונגס־ארטיקעל איז נישט מעגליך זיך ארייננצולאזען אין דעם, אז סוף כל סוף וועט די שטייער־קאסע פון די עקזעקוציעס זיכער נישט רייכער ווערען, נאר ס'וועלען בלויז פיישע הונדערטער משפחות רואינירט ווערען, — און מיר שטעלען זיך נישט פאר, אז דאס טאקע זאל זיין דער ציל.

דעם שרייבער פון די שורות איז אויך בעקאנט, אז א דעלעגאציע פון די כאלופניקעס ארגאניזאציעס האט זיך שוין געווענדעט צום ה' אדוו. וויצמאן, ס'איז צוגעזאגט געווארען צו טון. די צייט איז קורץ און די ארבייט איז גרויס, דער בעסטער וועג וואלט דא געווען, א פאראייניגטע אקציע פון אלע לאדזשער כאלופניקעס פאראיינען און די מאסגעבענדע ספערען — וואס זאל אויפקלערען און אויפווייזען די געזעצליכע זייט פון אונזער כאלופניקעס אויפפאסונג, און דאס קאן ווירקען, ווייל מיט אזא כוח ווי די כאלופניקעס פעראיינען, וואס ציילען אין די טויזענטער מיטגלידער וועט די מאסגעבענדע אינסטאנצען זיך מוזען רעכענען — דאס וועט זיין איבערצייגענד.

די ארגאניזירטע אקציע מוז זיך וואס שנעלער אנהויבען.

פ. גאלדראנק.

די אקטועלסטע פראגען פון יודישען האנדווערקער־לעבען אין לאדז

געשפרעך מיט'ן פארזיצער פון דער האנדווערקער עקספאזיטור אדוו. יוסף וויצמאן

מיר האבען גענוצט די געלעגענהייט צו האבען א געשפרעך מיט דעם פארזיצער פון דער האנדווערקער־עקספאזיטור אין לאדז אדוו. וויצמאן וועגען די אקטועלסטע פראגען אין לעבען פון די לאדזשער יודישער האנדווערקער, קודם־כל האבען מיר געשטעלט די פראגע, ווי עס האלט מיט דער אקציע, וועלכע איז אונטערגענומען געווארען דורך די יודישע ראטמענער אין דער לאדזשער האנדווערקער־קאמער איז דעם כלל יודישע האנדווערקער אין צוזאמענהאנג מיט די לעצטע אנטי־יודישע שריט אין דער קאמער.

אדוו. וויצמאן האט געענטפערט, אז די אקציע איז אין פולען גאנג. אויסער די אקציע, וועלכע איז אונטערגענומען געווארען אויפ'ן לאדזשער באדען, איז מיט עטליכע טעג צוריק געווען א דעלעגאציע אין ווארשא. די דעלעגאציע איז אויפגענומען געווארען דורך די העכסטע פאקטארען אין האנדווערקער־לעבען און פון די צוזאגען, וועלכע מיר האבען דארט בעקומען, קען מען האפען, אז מיר וועלען די אקציע נישט אינגאנצען פערשפילען. די יודישע ראטמענער האלטען זיך איצט שטארק אין רעזערוו צו די ארבייטען אין דער קאמער. כל־זמן דער ענין וועט נישט אינגאנצען ליקווידירט ווערען. יעדענפאלס וועלען מיר אויך ווייטער פערטיידיגען מיט דער גאנצער קאטעגארישקייט די אינטערעסען פון די יודישע האנדווערקער.

— און ווי שטעהט די פראגע פון דער פעראייניגונג? אזויפיל רעדט מען וועגען דעם, אלע זאגען מודה, אז דאס איז א לעבענס־פראגע און דאך רירט זיך דער ענין נישט פון ארט.

— געוויס, איז דער ענין א ברענענדער, געוויס דארף געטון ווערען אלץ, אז די פעראייניגונג זאל נישט פערשלעפט ווערען אפילו אויף איין מינוט. וואס קומט אבער ארויס, אז דער צווייטער צד געפינט שטענדיג אזעלכע אויסוועגען, אז מיר קענען זיך נישט ריהרען פון ארט. אנשטאט צו רעדען וועגען דער פעראייניגונג, הויבען זיך בסדר אן פראוואקאציעס אויף אונז צוליב דעם, אדער יענעם בעגאנגענעם שריט, וועגען דעם אפמאך פון דער צענטראלע מיט די קריסטליכע האנדווערקער א. אז. וו. בעת די ווייסען אליין זעהר גוט, אז דער אפמאך איז אפשר נישט געווען קיין שלעכטער, נאר די צענטראלע איז פעראטען געווארען.

מ'פאלט איצט אן אויף אונז צוליב דער לעצטער פעראייניגונגס־קאנפערענץ, וועלכע איז געשלאסען געווארען נאך איידער זי איז געעפענט געווארען, אזוי ווי די זיצונג האט זיך געעפענט האט שוין א פארשטעהער פון צווייטען צד אנגעהויבען מיט זלזולים אויף דער עקספאזיטור. פערשטעהט זיך, אז ביי אזא אטמאספער קען מען נישט רעדען וועגען פעראייניגונג און איך בין געווען געצוואונגען צו שליסען די זיצונג.

די פאקטישע לאגע ביי דער פעראייניגונגס־אקציע איז אבער די, וואס דער צענטראלער האנדווערקער־פערבאנד, פילסודסקיעגא 69 שטעלט א בעדינג, אז מיר זאלען זיך אפרייסען פון דער צענטראלע, דאס איז דאך אוממעגליך, מיר אין לאדז קענען דאך נישט זיין קיין בעזונדערע מלוכה. ס'איז דאך נישט פערהאן קיין אנדערע האנדווערקער־צענטראלע ווי די איצטיגע. די דאזיגע צענטראלע האט דאך אדורכגעפיהרט די וואהלען אין אלע האנדעלס־קאמערן. זי רעפרעזענטירט דאך די יודישע האנדווערקער, מ'קען זיך דאך נישט פעראייניגען אין לאדז און גלייכצייטיג זיך אפרייסען פון דער אלגעמיינער בעוועגונג. זייענדיג אין דער צענטראלע קענען מיר קעמפען געגען איהר פאליטיק. שטעלען זיך מחוץ למחנה איז אוממעגליך.

איך האלט, אז דער דאזיגער בעדינג פון פילסודסקיעגא 69 איז די גרעסטע שטערונג צו דער פעראייניגונג.

ארטיקעל 54 ווערט נישט אפגעשאפען

ביכער פיהרען וועט מוזען יעדער סוחר וואס פערקויפט צום ווייטער־פערקויף

אומאפהענגיג פון דער קאטעגאריע פאטענט

דער פעראיין פון די לאדזשער הורט־סוחרים (פיעטרקאווער 73) און די לאדזשער האנדעלס־קאמער האט אין דער היינטיגער וואך זיך געווענדעט מיט אן אלארמירענדער דעפעשע צום פינאנץ־מיניסטעריום און בעטען, אז מען זאל וואס שנעלער ענדערען דעם פאר. 54 וועגען פערשרייבען די האנדעלס־טראנזאקציעס מיט די נעמען פון די קונדען, ווייל מאסען קונים ווילען דעריבער נישט קויפען ביי די סוחרים און פאבריקאנטען. וואס פיהרען האנדעלס־ביכער.

ווי מיר דערוויסען זיך איצט פון א מאסגעבענדער קוועלע, האט די שתדלנות נישט געהאט קיין שום ערפאלג. פערקעהרט, דאס מיניסטעריום האלט איצט ביים קאנקרעטיזירען א פראיעקט, וועלכער פערברייטערט נאך דעם ארטיקעל 54. נאכדעם ווי דאס פינאנץ־מיניסטעריום האט אויסגעארבייט די לאגע אויפ'ן לאדזשער טעקסטיל־מארק, איז בעשלאסען געווארען דעם ארט. 54 נישט אפצושאפען און כדי זיך אקעגענצושטעלען דעם עטלויפען פון די דעטאיל־סוחרים צו אזעלכע, וואס פיהרען נישט קיין ביכער זאל פערברייטערט ווערען די פליכט פון פיהרען ביכער.

ווי בעקאנט דארפען פיהרען ביכער אזעלכע האנדעלס־אינטערנעהמונגען פון ערשטער און צווייטער קאטעגאריע, וועמענס אומזאץ שטייגט איבער 100 טויזענד זלאטעס. די הורט־סוחרים האבען דעריבער מורא געהאט, אז דער קונה, וועלכער וועט נישט וועלען איינגעשריבען ווערען אין די ביכער און וועט קויפען ביי די סוחרים, וועמענס אומזאץ איז נישט איבערגעשריטען 100 טויזענד זל.

דער פראיעקט פון פינאנץ־מיניסטעריום געהט איצט אין דער ריכטונג, אז ביכער זאלען אויך מוזען פיהרען די קלענערע קאטעגאריעס סוחרים, אלזא, אלע סוחרים אומאפהענגיג פון אומזאץ, וועלכע פערקויפען צום ווייטערדיגען דעטאיל־פערקויף.

דער פראיעקט ווערט שנעל אויסגעארבייט און שוין אינגיכען זאל ערשיינען די ענטשפרעכענדע פערארדנונג.

ווער וועט מוזען געבען אינפארמאציעס דעם שטייער־אמט

וועגען דעם פערמעגענס־צושטאנד פון דריטע פערזאנען?

לויט דער שטייער־ארדינאציע 3־טער טייל ארט. 69–73 האט דער שטייער־אמט דאס רעכט צופאדערן פון יעדען, נישט נאר שטייער־צאהלער, אינפארמאציעס, ערקלערונגען בנוגע דריטע פערזאנען, צוליב דעם, וואס פארן אפזאגען זיך פון געבען אינפארמאציעס דראהט א שטראף, וועט דער צענטראלער קליינהענדלער פעראיין, פאמארסקא 15 אויף א רייהע פערזאמלונגען אויפקלערען, ווער ס'האט דאס רעכט אפצוזאגען זיך פון געבען אינפארמאציעס? ווי אזוי? דערוויל איז אויפגעקלערט געווארען, אז די האנדעלס־קאמער, וועט צושטעלען די שטייער־אמטען אויף דער שטאט לאדז איין איינציגע ליסטע פון עקספערטען פאר אלע שטייער־אמטען, און נישט ווי אין די פעריגענע יאהרען פאר יעדען שטייער־אמט בעזונדער.

דאס פינאנץ־מיניסטעריום האט אויסגעארבייט א פראיעקט, לויט וועלכען דער פערקויף פון ביער און געטרענקע מיט אלקאהאל ביז 4 און א האלבען פראצ. וועט קענען פארקומען אויפן סמך פון א אנמעלדונג, וועלכע וועט מוזען אמשפטס־טענסט אנגעמאלדען ווערען 24 שעה פארן אנהייבען דעם פערקויף. ס'איז אויך אין צענטראלען קליינהענדלער־פעראיין, פאמארסקא 15, ערווענט געווארען די פראגע וועגען שול־דאנינא, די האנדעלס־קאמער האט זיך ארויסגעזאגט געגען איינפיהרען דעם שטייער, בנוגע האנדעלס־לאקאלען, ווייל די דערמאנטע לאקאלען זענען שוין בעשטייערט מיט 3 שטייערן: 1) פאטענט אין וועלכען ס'גייט אריין שוין א געוויסע סומע פאר שולען, 2) לאקאל שטייער, 3) אומזאץ־שטייער.

מען קען ווייטער זיך אויסמעלדען פון האנדעלס־רעגיסטער

מיר מאכען אויפמערקזאם, אז די סוחרים און פאבריקאנטען, וואס זענען פון פריהער רעגיסטרירט אין האנדעלס־רעגיסטער און זיי זענען נישט פערפליכטעט דערויף לויט די נייע געזעצען, קאנען אויך איצט זיך אויסשרייבען פון האנדעלס־רעגיסטער.

אלע סוחרים פון 3־טע קאטעגאריע און אלע אינדוסטריע־אונטערנעהמונגען פון 6־טע, 7. און 8־טע קאטעגאריע, וואס זענען רעגיסטרירט אין האנדעלס־רעגיסטער, דארפען זיך אויסמעלדען פון האנדעלס־רעגיסטער, ווארום אין בעגענטייל וועט מען זיי גאר אינגיכען צווינגען צו פיהרען האנדעלס־ביכער.

אויב מ'טראגט איבער א האנדווערקער־ווארשטאט

דאס מיניסטעריום האט אין א בריף צום פערבאנד פון די האנדווערקער־קאמערען אויפגעקלערט, אז א האנדווערקער, וועלכער ציהט זיך איבער פון איין וואיעוואדזטווע אין דער אנדערער, דארף אפגעבען זיין האנדווערקער־קארטע און אויף דעם סמך דארף ער בעקומען אויטאמאטיש א נייע האנדווערקער־קארטע, וועלכע איז חל אין דער וואיעוואדזטווע. די ביידע וועגען דער נייער האנדווערקער־קארטע און דאס ארויסגעבען די נייע קארטע זענען פריי פון אלע אפצאהלען.

פלענאר־זיצונג פון דער האנדווערקער־קאמער

דעם קומענדיגען זונטאג, דעם 27. ד. ח. קומט פאר אין לאקאל פון דער האנדווערקער־קאמער, (מאניושקי 6) א פלענאר זיצונג פון ראט מיט פאלגענדער טאג־אדנונג: איבערלייענען און בעשטעטיגען דעם פראטאקאל פון דער פריהעריגער פלענאר־זיצונג. די פראגע פון צוטרעטען אלס מיטגליד צו דער קאאפעראטיווען האנדווערקער־באנק „זשעמיאסלא לודזקיע“, וואהלען פון 3 קאנדידאטען אויפ'ן אמט פון דירעקטאר. די זיצונג הויבט זיך אן 4 אזייגער באלמיטאג.

אנ'אקציע געגען פאבריקס־געוועלבער און פאבריקס־אגענטען

דער פערבאנד פון די פוילישע סוחרים איז צוגעטרעטען ארגאניזירען אנ'אקציע געגען דעם, וואס די פאבריקען פון פערשידענע בראנזשעס עפענען אויף איבעראל אייגענע פאבריקס־געשעפטען פאר איינצעל־האנדעל און געגען די פאבריקען, וואס שיקען ארום אגענטען און וואיאזשארען צו קאנסומענטען און איינצעל־סוחרים, אויסמיידענדיג די הורטאווניקעס.

דער פוילישער סוחרים־פערבאנד מיינט, אז עס וועט געלינגען צו ארגאניזירען אנ'אקציע געגען דעם, וואס וועט צווינגען די פאבריקאנטען צו ענדערען זייער טאקטיק.

די איצטיגע לאגע פון די דאמען־מאגאזין־שניידער אין לאדז

די לעבענס־בעדינגונגען פון די שניידער־כאלופניקעס אין לאדז, האבען זיך אין די לעצטע יאהרען פון פערשארפטען ווירטשאפטליכען קריזיס שטארק פערערגערט. איינע פון די סיבות פון דער דאזיגער לאגע איז אויך אהן ספק דאס געשעפטלאזיגקייט אין פאך, און דאס וועלען מיט כוח, דורך קוקען פון איבען אראפ פון איין צד אויפ'ן צווייטען, גובר זיין איבער דעם צווייטען, אדער גאר איהם אינגאנצען אפשוועכען.

אין לאדז זענען ביים היינטיגען טאג פערהאן 2 דאמען מאגאזין־שניידער־פעראיינען, איינער אויף פאמארסקא 53 און א צווייטער, א בעדייטענדע סעקציע, אויף ציגעל־גאס 4 ביים סאציאליסטישען האנדווערקער־פעראיין. די פילמאליגע בעמיהונגען פון דער סעקציע ביים סאציאליסטישען האנדווערקער־פעראיין אויבען־צוגעהמען א געמיינזאמע אקציע לטובת דעם פאך, מיט מיטלען ענטשפרעכענדע פאר דאמען מאגאזין־כאלופניק, האבען ביים פעראיין אויף פאמארסקא, נישט געהאט קיין ערפאלג.

דאס האט דערפיהרט דערצו, אז ביים היינטיגען טאג איז פאקטיש נישטא קיין איינהייטליכער לוין־טאריף, נישט פערהאן קיין סאציאלע פערזיכערונגען, און מעהר ווי איינמאל טרעפט, אז דער אינטערנעהמער נוצט אויס איין צד געגען צווייטען, פערשטעהט זיך, נישט לטובת די כאלופניקעס.

צו דער דאזיגער לאגע מוז געמאכט ווערען א סוף. די גרויסע מאסע דאמען־שניידער — כאלופניקעס דארפען נישט מעהר זיין גלייכגילטיג צו דעם, וואס ס'קומט פאר אין פאך. מען דארף געמיינזאם זיך גרייטען צום סעזאן און צו אנ'אקציע פאר איינשטעלען אביסעל בעסערע לעבענס־בעדינגונגען, איינע פון די וויכטיגסטע פראגען און די סאציאלע פערזיכערונג.

נאר אנ'איינהייטליכע אקציע פון דאמען־שניידער כאלופניקעס פון ציגעל־גאס 4, פאמארסקא 53 צוזאמען מיט די ארבייטער אין דעם פאך, קען ברענגען צו א בצחון.

אבסעה־ן אטאר.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג 22 יח שבט תרצ"ה

יאנואר
זון-אויפגאנג 7.33
זון-אונטערגאנג 4.03

דערהרג'עט פאר א חוב פון 3 זלאטעס

דער חוב האט זיך גענומען פון א סקלאדקע אויף בראנפען

(א) דעם 14 סעפטעמבער 1934, האט פרענצישעק מושינסקי פון דער גושיבאווער-גאס, בעקומען זעהר אנגעלעגטע געסט: קארל יונג, סטאניסלאוו (נישט באלעסלאוו) פרוס, סטעפאן טענגאש, יאן גאזשאנדעק, פעליקס קרענזשעל און וולאדיסלאוו קאטשאלעק.

גערעדט האט מען וועגען דעם, אז מען איז דורשטיג און עס איז נישטא מיט וואס די נשמה צו דערוואָרימען, ביז מען איז איבערגעגאנגען צו מעשים — מען האט געמאכט א „דייטשע פונדע": יעדער האט געגעבען צו דריי גילדען, פון וואס עס איז געשאפען געווארען א גרונד-קאפיטאל פון גאנצע 21 גילדען.

אביסעלע וואודקע בעקומט מען אפילו אין דער שפעטסטער נאכט-שעה און אפילו אויף כאיני. דער גרונד-קאפיטאל איז באלד און גיך צושווימען, ווי זאלץ אין וואסער, הערפאר אבער, האבען מושינסקיס טיש בעצירט דריי „מאטקעס" מיט עכטער וואודקע, א צוויי הערינג, א רונדיגער קעלבאס און א געבייטעלט ברויט.

מען האט געטרונקען און נאכאמאל געטרונקען, פערביסען און נאכאמאל געטרונקען, ביז די פלעשלעך זענען אויסגעליידיגט און די קעפלעך זענען פול געווארען.

און אז די קעפלעך פון אזעלכע איידעלע בחורים'לעך ווערען פול, בעקומען זייערע הענד קוראזש און קענען נישט איינרוהען... דאסמאל איז דער גורל געפאלען אויף יונג'ן און בעשעהן איז דאס צוליב דעם, וואס דער בעל-בית מושינסקי האט, מחמת גרויס גאסטפריינדליכקייט, אויסגעלייגט פאר איהם די דריי גילדען, וועלכע ער, יונג האט געדארפט בייטראגען צום גרונד-קאפיטאל, און וועלכע ער האט נעביך, מחמת קריזיס, נישט געהאט...

פארטאג, אז מושינסקי האט זיך ארומגעזעהן, אז קיין בראנפען איז נישטא און קיין געלד איז אויך נישטא, איז איהם געווארען קאלעמוטנע אויף דער נשמה און ער האט אנגעהויבען ביי איהם צו מאהנען די 3 גילדען.

יונג האט געטענה'ט: „אין לי" און מושינסקי האט געטענה'ט: „אויב דו האסט נישט, וועל איך אפשלאגען".

מושינסקי האט געהאלטען ווארט און פערבעטענדיג די איבריגע געזעלשאפט, אויסער קאטשאלעק, וועלכער איז ארויפגעגאנגען אויפן בוידעם זיך איבערשלאפען, אום מיטצוהעלפען, האבען זיי זיך אנגעגורט מיט ארטשיקעס און מען האט אנגעהויבען „אפצושלאגען".

און מען האט אפגעשלאגען: צעהן ריפען איין מח-שארבען, צעבראכען די לינקע האנד, דעם לינקען פוס און דעם רעכטען דיך.

אז יונג איז געבליבען ליגען אין א קאלוזשע בלוט און אין א בעוואוסטלאזען צושטאנד, איז, אין דער כנופיא ענטשטאנען א חלוקי דעות, טייל האבען געטענה'ט, אז איידער אזא לעבען איז שוין בעסער איינגאנצען נישט צו לעבען און עס וואלט דעריבער געווען א יושר, נאך א ביסעל צוצושלאגען, כדי ער זאל זיך מאטערן, און טייל האבען געטענה'ט, אז עס איז א צער-בעל-חיים און מען דארף איהם שוין מעהר גארנישט טון.

געזיגט האט דער צווייטער צד און מען האט יונגען איבערגעלאזט, אזוי ווי ער איז געגאנגען און געשטאנען. שפעטער האט איהם פאגאטאוויע „אויפגעקליבען" און איהם איבערגעפיהרט אין שפיטאל אריין, וואו ער איז געשטארבען.

נעכטען איז אין היגען קרייז-געריכט פארגעקומען דער פראצעס פון די שלעגער.

פערמשפט זענען געווארען: דער 29-יעהריגער פרוס אויף 5 יאהר טורמע; דער 29-יעהריגער מושינסקי, דער 32-יעהריגער טענגאש און דער 29-יעהריגער גאזשענדעק — צו 3 יאהר; דער 25-יעהריגער קרענזשעל איז פריינעשראכען געווארען.

איבדיווידועלע

טוריסטישע רייזעס קיין פאלעסטינע

מיט דער שיף „פאלאביא" דעם 13-טן, 27-טן פעברואר און 13-טן מערץ.

פרייזען: דריטע קלאס 650 זל. צווייטע קלאס 840 זל.

און נעמט ארום: באהן-רייזע פון לאדז, שיפס-קארטען אין ביידע זייטען, פאס און וויזע.

איינשרייבונגען נעמט אן

Wagons-Lits Cook

לאדז, פיעטריקאווער 64

שיפס-קארטען קיין פאלעסטינע אויף אלע ליניעס און קלאסען.

ארויסגעטאנצט די פאר גילדען

און די דריי מחותנים זיצען שוין גאר לייטיש

(א) יוזעף יאנאס'ן איז געווארען טרויעריג אויף דער נשמה, האט ער זיך מיישב געווען און ערגיץ אין א קנייפע „דערטרונקען" דעם ווארעם, וואס האט איהם געטאטשעט. דערפון איז איהם געווארען לייכטער אין טאש, אביסעל שווערער אין קאפ און אין הארץ — גאר חדווה'דיג.

און אז יוזעף יאנאס איז שכור'לעך, געהט ער ביינאכט אהיים אויף דער פאטשטאווע-גאס און זינגט א זמר'ל.

האבען זיך געפינען דריי בעלנים אויף צו הערען א ביליג קאנצערטעל, און מאכענדיג זיך צליין אויף פאר שכור, האבען זיי יאנאס'ן ארומגעכאפט און גענומען געהן מיט איהם א ריקוד'ל, דערביי האט יאנאס'ן ארויסגעטאנצט... דער פארטפעל פון טאש, צוזאמען מיט די איבערגעבליבענע פאר גילדען.

ואלה שמות הטענצער'ס: מיעטשיסלאוו זשעלענסקי, אלעקסאנדער קארמאזין און זיגמונד אפאשאק.

אויב ס'בעפאלט זיי היינט, אמאל, דער חשק צו טאנצען, קענען זיי עס טון אין דער קאזע, וואו זיי זיצען איצט, ווי די סטאטקעס.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: א. פאטאש פלאץ קאשטשעלני 10), א. כארעמזא (פאמארסקא 12), ע. מילער (פעטריקאווער 46), מ. עפשטיין (פיעטריקאווער 225), ז. גארטשיצקי (פשעיאזד 59 אנטאניעוויטש (פאביאניצקא 50).

איבערגעפאהרען א יודיש יונגעלע

(א) אויף לימאנאווסקיעגא גאס איז אן אויטא איבערגעפאהרען דעם 12-יאהריגען אברהם קליינער (פון לימאנאווסקיעגא 19).

דאס קינד איז צוקאליעטשעט געווארען אויפ'ן גאנצען קערפער.

דער שאפער איז צוגעצויגען צו פעראנטווארטליכקייט.

פערוואהרלאזטקייט

(א) אין קאליש האט מען אויף ראג סטאשיץ און סקאלמיעזשיצער גאס געפונען דעם טויטען קערפער פון אן אלטען מאנספערשוין.

מען האט געמאכט א חקירה ודרישה, און פעסטגעשטעלט, אז דאס איז דער וואנדערענדער 62-יאהריגער בעטלער קארל סאביעראי, וועלכער איז געשטארבען אין א נאהענטען דארף ביי א פויער, און אזוי ווי יענער האט געוואלט פטור ווערען די זארג פון קבורה, האט ער דעם טויטען קערפער אפגעפיהרט אין שטאט און אוועק געשליידערט אין גאס...

פאליציי זוכט דעם פויער.

DR. MED. H. LUBICZ

פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.

צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32

עמפפאנגס-שעה'ן 8—10, 12—2, און 5—8 אווענד.

זונטאג און יום-טוב פון 9—11 בייטאג

און יו"ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל

דער גאנצער לאדזער יוד. טעאטער-עולם גרייט זיך צום פייערליכען קבלת-פנים פון

אלעקסאנדער גראנאך

אויף פרייטאג, ד. 25 יאנואר

אין

„ראזמאיטאשטשי"

דאס פרעזידיום פון דער נייער האנדעלס-קאמער אין לאדז

איז שוין פעסטגעשטעלט געווארען לויט א פערשטענדיגונג פון אלע ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס

אין טעקסטיל-פערבאנד איז פארגעקומען א זיצונג פון אלע ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס אין לאדזער קרייז. אין דער פערזאמלונג האבען אנטיילגענומען פארשטעהער פון 15 פאראיינען און ארגאניזאציעס, וועלכע רעפרעזענטירט דעם האנדעל און אינדוסטרי.

ס'האט זיך געהאנדעלט וועגען דעסיגנירען קאנדידאטען אין פרעזידיום פון דער האנדעלס-קאמער, וועלכע וועט בקרוב אפהאלטען די ערשטע זיצונג נאך די נייע וואהלען.

נאך א קורצער דיסקוסיע איז בעשלאסען געווארען צו דעסיגנירען אלס פרעזעס פון דער האנדעלס-קאמער דעם גענ. ד"ר פעליקס מאטשישעווסקי, איצטיגער גענעראל-דירעקטאר פון שייבלער און גראהמאן. אלס וויצע-פרעזעסען פון דער אינדוסטרי-סעקציע זענען דעסיגנירט געווארען ד"ר יוליוש בארנעל און עדוואַרד באביאצקי, אזוי ווי פון דער האנדעלס-דירעקציע זענען שוין געהאט דעסיגנירט געווארען אלס וויצע-פרעזעסען די ה"ה זיגמונט פידלער און מיעטשיסלאוו הערץ איז שוין דאס פרעזידיום פון דער האנדעלס-קאמער איינגאנצען פעסטגעשטעלט.

צוגאב-פאבאר

(2) דינסטאג, ד. 29 יאנואר ה. י. וועט זיין טעטיג א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר פ.ק.או. לאדז שטאט 1, פיעטריקאווער 165. עס דארפען זיך שטעלען פאבאראווע פון יאהרגאנג 1913 און עלטערע, וועלכע האבען נאך נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט און וואוינען אויפן שטח פון 1, 2, 3, 5, 8, 9 קאמיסאריאטען.

דעם 29. יאנואר ה. י. וועט אויך זיין טעטיג א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר פ.ק.או. לאדז 2, פיעטריקאווער 165. עס דארפען זיך אהין שטעלען די פאבאראוועס פון יאהר 1913 און עלטערע, וועלכע האבען נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט וואסוואוינען אויפן שטח פון 14, 13, 12, 10, 7, 6, 4, 1 קאמיסאריאטען און האבען בעקומען נאמענטליכע אויפפאדערונגען פון שטאט-סטאראסטווע.

ערב דעם פראטעסט-שטרייק

אין דער לאדזער טעקסטיל-אינדוסטרי

(א) לויט ווי מיר האבען שוין געמאלדען איז אויף מארגען דעם 23 ד. ח. צונויפגערופען געווארען אן אויסערארדענטליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון פאבריקס-דעלעגאטען פון טעקסטיל-ארבייטער-פערבאנד, מכוח'ן בעשטימען דעם ענדגילטיגען טערמין פון ערקלעהרען דעם פראטעסט-שטרייק אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע בעגען דעם עובר זיין אויף די ארבייטס-און לוין-בעדינגונגען פונ'ם קאלעקטיוו-אפמאך.

פאר'ן זידלען דעם ריכטער

(א) דעם 15 נאוועמבער 1934 האט דאס קרייז-געריכט אין לאדז פערמשפט פאר א גנבה א געוויסען יאן אורבאנסקי.

נאכדעם, ווי מען האט איהם פארגעלייענט דעם „ווירדאק", האט אורבאנסקי, אויפ'ן אדרעס פון ריכטער געלאזט פאלען אזעלכע אויסדריקען, ווי „גראנדע", „לאבוזעס", און א. וו.

פאר די דאזיגע „קאמפלימענטען", האט אורבאנסקי בעקומען א יאהר טורמע.

זעלבסטמארדען פון ארבייטסלאזע

(א) אויף קילינסקיעגא 128 האט זיך אויפגעהאנגען דער ארבייטסלאזער יוזעף זשוראווסקי.

פון דער שטריק האט מען איהם ארונטערגענומען א טויטען.

(א) נישט האבענדיג פון וואס צו לעבען, האט די ארבייטסלאזע העלענא יאבלאנסקא פון בזשעזשינער 4 זיך געפרובט פער'סמ'ען מיט עסיג-עסענץ.

דער פאגאטאוויע-דאקטאר האט זי אפגערעטעוועט און אין א שווערען צושטאנד זי אפגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

קינא-טעאטער

„MIRAŻ"

11 ליסטאפאר (קאנסטאנט.) 16

היינט און פאלגענדע טעג!

גרויסער סאוויעטישער פילם

„פעטערבורגער נעכט"

פראדוקציע פון „Sojuzkino"

אין מאסקווע. אין די הויפט-ראלען:

Wiera Tarasowa i M. Doronin

אויסערן פראגראם:

פאראמאנט און P. A. T.

פרייזען פון די פלעצער:

54 גר., 85 גר. 1.09 זל. באלקאן 75 גר.

דער זאל איז גוט בעהייצט.

לאדזער ענדעקעס פארן קרייז־געריכט

שארפע אנטיסעמיטישע רעדע פון אדוו. שווײדלער

זיבעטער טאג פון דעם סענסאציאנעלן פראצעס

דער געריכטס־זאל האט נעכטן געהאט אן אנדער אויסזעהן. צוליב דעם וואס מ'האט זיך גערעכנט אויף די רעדעס פון די צדדים איז דער געריכטס־זאל געווען איבערפול ביז אויפן לעצטן פלאץ. אויך די גאלעריע איז געווען בעזעצט מיט העכערע געריכטס־בעאמטע. אין די ערשטע רייהען האבן זיך געפינען פיל פארשטעהער פון דער מאכט.

די רעדעס פון די פראקוראָרן זענען געווען גוט־געבויטע, האט זיך געשטיצט אויף בעווייזן. דער בעשולדיגער האט קאטעגאריש געפאדערט צו בעשטראפן אלע אנגעקלאגטע אין הסכם מיט דעם בעשולדיגונגס־אקט.

א שווערע כמארע האט זיך פערצויגן איבערן זאל בעת דער רעדע פון לאדזער אדוואקאט שווײדלער, ער האט זיין מעגליכסטע געטון צו בעווייזן, אז דער לאדזער פראצעס געגען די ענדעקעס איז א רעזולטאט פון די בעשלוסן פון דער „אינטערנאציאנאלער יודישער מלוכה“, אז די לאדזער ענדעקעס זענען קרבנות פון דער דאזיגער מלוכה און אז נאר די יודען האבן געהאט אן אינטערעס, ס'זאל קומען צו דעם דאזיגן פראצעס. הערביי האט דער פערטיידיגער געשיט מיט אזויפיל שקרים מיט אזויפיל אנטיסעמיטישע העץ־פראזעמענטען, אז דאס בלוט איז פשוט פארגליווערט געווארן. פון דער אנדער זייט האט מען זיך נישט געקענט פארשטעלן, ווי קומט אזויפיל בייזוויליגקייט און ווילן אלעס ארויפצווארפן אויף יודען, וועלכע זענען דאך אין דעם גאנצן ענין זייטיגע צושויער, א חוץ דעם וואס זיי האבן בעקומען געשלאגן אין די גאסן.

די נעכטיגע געריכטס־זיצונג

הויבט זיך אן מיט שטעלן פראגען די אנגעקלאגטע. די פראגען ווערן געשטעלט דורך דעם ריכטער זדראָיעווקא. די ערשטע פראגע איז געריכטעט צום אנגעקלאגטן טשעריביק:

ריכטער זדראָיעווקא: — צי זייט איהר אמאל בעהאלטען געווארן דורך דער פאליציי אין טשענסטאכאוו?

— ניין, נישט אין טשענסטאכאוו, נאר אויף דער לאדזער פאבריקס־באהן.

ריכטער צום אנגעקלאגטן גזשעגאושאק: — פון וועלכע קוועלן האט איהר גענומען אייער אנגעשריבענעם רעפעראט, וועגן דער יודען־פראגע?

— פון ראמאן דמאווסקיס ביכער, פון פערשיעדענע בראשורן, צייטונגען א. אז. וו.

ריכטער צום אנגעקלאגטן כארנאצקי: — פאר וועמען האט איהר געשריבען דעם רעפעראט וועגן דעם דערמאנטן פראפעסאר בארטאשעוויטש?

— דאס האב איך געשריבען פאר מיר אליין.

אויך דער אנגעקלאגטער קאזשושעווסקי ערקלערט, אז דעם רעפעראט: „מלחמה מיט יודענטום“, האט ער אנגעשריבען פאר זיך אליין.

דער אנגעקלאגטער קאוואלסקי ערקלערט באזונדער אמאל, אז ער קען נישט זאגן, ווער ס'האט אנגעשריבען די בולעטינען, דערפאר, ווייל דאס וואלט געקענט שאדען בעשטימטע פערזאנען, וועלכע זענען אויף הויכע אמטען. דערמיט ווערן פאר ענדיגט די געריכטס־פערהאנדלונגען.

פראקוראר קאזלאווסקי לייגט פאר, פארצולעגן צו די געריכטס־אקטן

א רשימה פון די ענדעקישע מיטגלידער, וועלכע זענען, בשעתו, בעשטראפט געווארן פאר אנטי־יודישע עקסצעסן,

כדי צו בעווייזן, אז די בעשולדיגטע האבן זיך דאזיגע עקסצעסן געהעצט.

אדוואקאט סטיפולקאווסקי אפאלירט געגען דעם מיטן מאטיוו, אז עס איז נישט פעסטגעשטעלט געווארן, אז די אלע, וועלכע געפינען זיך אויף דער רשימה, זענען מיטגלידער פון דער ענדעקישער ארגאניזאציע און, אז די אלע אורטיילן זענען שוין ענטגילטיגע.

— כדי אבער נישט צו פערציהען אין א טעות די עפענטליכע מיינונג — זאגט אדוו. סטיפולקאווסקי — וויל איך ערקלערן, אין נאמען פון אלע אנגעקלאגטע, אז אונזער אפאזיציע, געגען צולייגען די דאזיגע אקטן, איז נישט, צוליב דעם, ווייל מיר ציהען זיך צוריק פון אנטיסעמיטישער אגיטאציע, גראד פערקעהרט — מיר וועלען ווייטער, מיט דער גאנצער קאטעגארישקייט, בעקעמפען דאס יודענטום.

נאך א בעראטונג, בעשליסט דאס געריכט, א טייל פון די אקטן צוצולייגען צום פראצעס.

די פערטיידיגונג לעגט דאן פאר, צוצולעגען צו די אקטן צוויי נומערן פון „האסלא פשעדווארטשע“, אין וועלכע די ענדעקישע אנפיהרער ווערען אויסגעלאכט; דעם פרעזעס קאוואלסקי ווערט פארגעווארפען, אז ער שטאמט פון יודען, און דאס האט געמוזט ארויסרופען א רעאקציע אין דער ענדעקישער פארטיי.

דער פראקוראר אפאלירט געגען דעם און דאס געריכט בעשליסט די צוויי עקזעמפלארן נישט צוצולעגען צום פראצעס.

דערמיט ערקלערט דער פארזיצער אן הפסקה, ביז 3 א זייגער נאכמיטאג.

נאך דער הפסקה

בעקומט דאס ווארט דער פראקוראר קאזלאווסקי

צו זיין בעשולדיגונגס־רעדע, וועלכער זאגט, צווישען אנדערען:

— קיינער פון די אנגעקלאגטע האט זיך נישט מודה געווען אין פיהרען א טעטיגקייט געגען דער מלוכה און געגען דער מלוכה־ארדנונג, הגם, זיי האבען זיך מודה געווען אין דער אנגעהעריגקייט צו דער „סטראניצטווא נאראדאווע“ וואס שייך זייער בעציהונג צו יודען, האבען זיי ערקלערט, אז זיי האבען נישט געהעצט צו שלאגען יודען, נאר אנצווייזען געגען זיי א פוילשטענדיגען, ווירטשאפטליכען באיקאט. די געריכטס־פערהאנדלונגען, האבען אבער ארויסגעוויזען, אז דאס, וואס די אנגעקלאגטע זאגען איז נישט אמת. די הויפט עדות זענען געווען קושעמוסקי און זאבאראווסקי, און דאן, דער לייטער פון דער פאליטישער בריגאדע, אספיראנט ברילאק, זיי האבען פעסטגעשטעלט אלע פערברעכענס, וועלכע ס'ווערען די אנגעקלאגטע פארגעווארפען אין בעשולדיגונגס־אקט, אלזא: ארויפצווארפען די רעגירונג, אנווענדענדיג געוואלד, אויסלאכען און פער'מיאוסען די רעגירונג אין די אויגען פון דער בעפעלקערונג און טערער, לגבי די פאליטישע געגנער.

— די פערטיידיגונג וועט פרובען — זאגט ווייטער פראקוראר קאזלאווסקי — צו דיסקוואליפיצירען די עדות: קושעמוסקי און זאבאראווסקי דערפאר, ווייל זיי זענען קאנפידענטען, די עדות זיינען אבער שטארק קאנטראלירט געווארען דורך דעם לייטער ברילאק, וועלכען עס איז נישטא קיין שום גרונד, נישט צו גלויבען, וועמען קען מען מעהר גלויבען, צי די עדות קושעמוסקי און זאבאראווסקי אדער די פערטיידיגונגס־עדות וועלכע זענען אלע מיטגלידער פון דער ענדעציע און זענען פערזאינטערעסירט צו זאגען נישט אמת? — די פערטיידיגונגס־עדות זענען נישט געווען קיין גרויסע אינטעליגענטען און האבען זיך נישט געקענט ריהמען מיט קיין אומבעפלעקטער פערגאנגענהייט; איינער פון זיי בעדנאהעק, א פארזיצער פון א קרייז, איז אפילו געווען

פערמשפט אויף אנדערטהאלבען יאהר טורמע פאר דעזערציע פון מיליטער.

בעת דער מלחמה — אטא הער, האט דאס געזאלט זיין דער ערציהער און דער אגיטאטאר פאר א נאציאנאלער רעוואלוציע? — און טאקע דאס ווארט „נאציאנאלע רעוואלוציע“ איז פערשטאנען געווארען דורך די פשוטע מיטגלידער, אלס א רוף איבערצונעהמען די מאכט מיט אלע מיטלען. די אדרעס פון דעם עדות־זאגען מצד די פערטיידיגונגס־עדות, איז געווען אזעלכע, ווי זיי וואלט געווען פון פריהער אויס אויסגעלערענט, הערייבער קען מען פעסטשטעלען, אז די עדות קושעמוסקי און זאבאראווסקי האבען געזאגט מעהר אמת, ווי די פערטיידיגונגס־עדות. אויך די זאכליכע בעווייזען בעשטעטיגען אלץ וואס ס'ווערט געזאגט אין בעשולדיגונגס־אקט. די געפונענע מאנוסקריפטען, קאמוניקאטען און בולעטינען בעווייזען מיט וואס פאר א ארבייט די אנגעקלאגטע האבען זיך פערנומען.

דער פראקוראר ציטירט דאן אויסצוגען פון די בולעטינען, וועלכע זענען געליינט געווארען אויף די פערזאמלונגען פון דער ענדעקישער ארגאניזאציע. אין די בולעטינען ווערט גערופען צו קעמפען מיט דער רעגירונג מיט כח, אז די יודישע איצטיגע אקופאציע איז ערגער ווי די געוועזענע דייטשע און רוסישע אקופאציע, וועגען דער יודיש־סאנאטארישער „דיר־מירע“, מ'וועט זעהען ווען מ'וועט „פאראגראפען“ ס'קענען בעסער שלאגען א.א.וו. דאס וואס האט זיך געפינען אין די בולעטינען האט מען גערעדט אויף פערזאמלונגען, מ'האט גלאריפיצירט דעם מארד איבערן פרעזידענט נארוטאוויטש, ס'איז דעריבער קיין וואונדער נישט, וואס אלע, אויך בעזונדערס קאוואלסקי שאקלען זיך אפ פון די בולעטינען, צי איז דען מעגליך, אז קאוואלסקי אלס פרעזעס פון דער ענדעקישער ארגאניזאציע זאל נישט האבען געוואוסט ווער ס'האט די בולעטינען רעדאגירט און וואס אין זיי איז געווען געשריבען? דאס ארויסגעבען די בולעטינען אין בעהאלטענע געווארען אפילו פון די נאהענטע מיטגלידער אין דער ארגאניזאציע.

די דאזיגע דאקומענטען זענען פון וויכטיגסטען מאטעריאל אין דעם פראצעס

די אנגעקלאגטע — זאגט ווייטער דער פראקוראר — זענען אלע מיטשולדיג אין ארויסגעבען די אומלעגאלע אויפרופען, הגם זיי ווערצעהלען איצט, אז קאנאזשעווסקי האט זיי געלאזען דרוקען. אויך איין געוויסער אחריות און האבען איהם שפעטער לפנים אויסגעשלאסען פון דער ארגאניזאציע, קאנאזשעווסקי האט דאך בעקומען אויף דרוקען די אויפרופען געלד פון דער פארטיי־קאסע, אמת די לעגאלע ארגאניזאציע האט געהאט אן אנדער פראגראם, אבער די אנגעקלאגטע האבען געשאפען א געהיימען פערבאנד, וועלכער איז געווען בעהאלטען פאר די אויגען פון דער מאכט. און דער פערבאנד האט געקעמפט געגען דער רעגירונג און געגען דער לעגאלער מאכט אין פוילען.

— איך בעטראכט פון געריכט, ענדיגט פראקוראר קאזלאווסקי, שטרענג צו בעשטראפען אלע אנגעקלאגטע, אין שטייך אונטער אלע פונקטען פון דער בעשולדיגונג.

דאן בעקומט דאס ווארט

דער צווייטער פראקוראר קארסקי

ער שטעלט אונטער דעם טייל פון דער בעשולדיגונג, אין וועלכע ס'ווערט גערעדט וועגען די געשעהענישען פון 3 מאי. די דאזיגע געשעהענישען זענען געווארען ארגאניזירט: סיי דאס וואס איז פארגעקומען אין די גאסען, סיי דאס וואס איז פארגעקומען אין דער קאטעדרע.

— קודם כל, זאגט פראקוראר קארסקי, האבען די „גרויסע העלדען“ געשלאגען יודישע בירגער ביי אונז אין שטאט. דאס איז געשעהען אויף דער אלט שטאט, אויף פיעטרקאווער גאס און אויף סלאָריאנסקא גאס, דאן איז געקומען דאס ווארפען זיך מיט שטיינער, ציגעל און שטעקענס אויף דער פאליציי. זיי האבען געשלאגען די פאליציי אין ס'האט געקענט זיין א פאל אז די פאליציי זאל ענטוואפענט ווערען. דאן זענען געקומען די געשעהענישען פאר דער קאטעדרע, וואו ס'איז פערשטעלט געווארען דער אריינגאנג און מ'האט נישט געוואלט אריינלאזען דעם ה' וואיעוואדע, דעם פערטרעטער פון דער מלוכה אין דער קירך אריין, דאן זענען געקומען די געשעהענישען אין דער קאטעדרע, מ'האט זיך געשלאגען, פערוואונדעט א פאליציי־פשאדאווניק, איבערגעריסען געווארען דאס גאטעס־דינסט און מ'האט געזונגען א נייע אנטיסעמיטישע „ראטע“, און די געשעהענישען אין דער קאטעדרע זענען קודם כל שולדיג די אנגעקלאגטע ראבאקאווסקי, קאזשוכאווסקא, פאטארא, ווארכאל און קראיעווסקי.

די פערטיידיגונגס־עדות האבען געוואלט אויסדרעהען דעם פראצעס, מ'האט זיי אבער געכאפט ביי ליגענס, א גרויסער טייל פון זיי איז געווען בעשטראפט פאר אנטיסעמיטישע עקסצעסען.

— איך, אלס בעשולדיגער, ענדיגט פראקוראר קארסקי, וויל בשום אופן נישט מאכען קיין שווערע־ריגקייטען דער „סטראניצטווא נאראדאווע“, אבער איך בעשולדיג די וועלכע זיצען, אויף דער בעשולדיגונגס־באנק.

נאך די רעדעס פון די פראקוראָרען ווערט ווידער ערקלערט אן הפסקה און דאן בעקומט דאס ווארט דער ערשטער

אדוואקאט שווײדלער

— איך האב נישט געגלויבט, זאגט דער פערטיידיגער, אז די פארוואורפען, וועלכע ווערען געמאכט די אנגעקלאגטע, וועלען דערפיהרען צו א פראצעס. דעם 27 מאי האבען די ענדעקעס אפגעהאלטען א גרויסען נצחון ביי די וואהלען צום שטאט־ראט. צי וואלטען רוהיגע בירגער געגעבען זייערע שטימען אן אנטי־מלוכה'שע ארגאניזאציע. ווייטער ווי קען מען זיך פארשטעלען אז מען זאל מאכען א רעוואלוציע אהן מיליטער און פאליציי? צי האט אבער די פראקוראטור צוגעשטעלט בעווייזען אז אימיצער האט אגיטירט אין מיליטער, אז מ'האט ארויסגעגעבען צו דעם צוועק אויפרופען? דער זיג פון די ענדעקעס ביי די וואהלען האט בעוויזען, אז זיי האבען געוואלט קומען צו דער מאכט דורך א מעהרהייט ביי די וואהלען.

— אלזא, צוליב וואס איז געקומען צו דעם דאזיגען פראצעס? — שרייט אויס דער אדוואקאט שווײדלער, דאס איז וואהרשיינליך איין פראגמענט פון קאמף געגען די ענדעקעס. מ'האט זיי פערמאכט לאקאלען, קאנפיסקירט זייערע צייטונגען, ארעסטירט הונדערטער נאכן טויט פון מינ. פיעראצקי, מ'האט לעכערליך געמאכט די נאציאנאלע טוער און מ'האט געבילדעט פראוואקאטארען, איך האב געוואלט אז דאס געריכט זאל אויסהערען דא ראמאן דמאווסקי, ריבארסקי, קארטאשעוויטשען, וועלכע וואלטען געקענט אויפקלערען אין וועמענס אינטערעס ס'ליגען אזעלכע פראצעסען, ליידער האט דאס געריכט נישט געגעבען די מעגליכקייט די עדות אויסצוהערען. אלזא, אין וועמענס אינטערעס איז געלעגען צו דערפיהרען צו דעם דאזיגען פראצעס?

שוין פון לאנג האבען מיר געפיהרט א קאמף מיט די יודען,

אינטער דער ווירקונג פון אונזער קאמף האט שוין די סאנאציע אנגעהויבען צו ענדערען איהר שטעלונג צו יודען. ווישליצקי איז שוין נישט קיין פרעזידיום־מיטגליד פון „בעבע“, מ'לאזט שוין איצט נישט צו קיין הויכע בעאמטע־יודען.

די ענדעקישע ארגאניזאציע — זאגט דער צווייטער אדוואקאט, אגיטירט נישט צו שלאגען יודען, צו האקען שויבען, אבער ווען די יוגענד ווערט בעגייסטערט וועגען דעם, אז יעדעס אומגליק, וואס קומט אויף אונז, שטאמט פון יודען, אז די מאציאליסטען און קאמוניסטען זענען אגענטען פון אינטערנאציאנאלען יודענטום, אין וועמענס אינטערעס ליגט דער קאמוניזם, קען זיך דער יונגער פאליאק נישט בעהערשען און צוליב דעם קומען צו אנטיסעמיטישע עקסצעסען.

— דער געדאנק וועגען קאמף מיט יודען, זאגט דער אדוואקאט, איז א גוטער, וואס קען מען אבער טון, אז די יוגענד דריקט אויף דעם אופן אויס איהר כעס.

ס'זענען נאך פאראן אנדערע סיבות פון עקסצעסען — דאס זענען די יודישע פראוואקאציעס, ווי אזוי די יודען לאכען אונז אויס און מאכען אונז מיאוס, קען מען אפילו זעהען פון דעם, וואס די יודיש־פוילישע צייטונגען און די לאדזער יודישע צייטונג שרייבט וועגען דעם דאזיגען פראצעס. זיי מאכען צונישט אלע אונזערע הייליגקייטען, אין ווארשא איז פאראן א צייטונג „אפיניא“ וועלכע שרייבט גאט־לעסטערישע ארטיקלען, דאס מוז דאך ארויסרופען אויפרעגונג און דעריבער קען מען זיך נישט בעהערשען, ווייטער ווערט די גאנצע קאמוניסטישע אגיטאציע געפיהרט דורך יודען צוליב דעם מוזען מיר אנערקענען

אז פאר די, וועלכע האבען געשלאגען יודען דארף מען אנווענדען מילדערנדע אומשטענדען

איז דא קענען מיר קומען צום בעשלוס זוער ס'אינספירירט דעם קאמף מיט דער ענדעקישער ארגאניזאציע. פאליאקען האבען נישט קיין שום אינטערעס צו קעמפען מיט פאליאקען, פאליאקען ווייסען, אז זיי אלע צוזאמען זענען די בעלי־בתים פון לאנד מ'וועט אונז זאגען, אז מיר טרעטען צו ריקזיכטסלאז ארויס געגען די יודען אין נאמען פון „ליבע צום נאהענטען“ אבער פרובט ארורכצוליי־ענען די פראקאטאלען פון „זקני ציון“ דאס בוך „דער אונטערגאנג פון ישראל“ און נאך דמאווסקיס און אנדערע ביכער, כדי זיך איבערצוצייגען, אז די אינטערנאציאנאלע אנאנימע יודישע מלוכה טרעט שטענדיג ארויס ווען זי האט א אינטערעס אונז שאדען צו ברענגען. ווען די יודען זענען אין עפעס פעראינטערעסירט וועלען זיי שטענדיג געפינען אזעלכע, וועלכע זיי מאכען אפהענגיג פון זיך.

— איך קען דערויף ברענגען בעווייזען — זאגט דער אדוו. שווײדלער — דמאווסקי שרייבט ווען ער איז אין יאהר 1916 געווען אין לאנדאן און גע־פיהרט די אקציע וועגען אומאפהענגיגען פוילען האט ער בעוויזען אנצוקניפען דעם נאהענטסטען קאנטאקט מיט דער ענגלישער רעגירונג און אונזער ענין איז געשטאנען זעהר גוט, פלוצלונג איז עפעס מיטאמאל קאליע געווארען, ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז ס'איז פונאנדערגעשיקט געווארען א קאמוניקאט צו אלע פעראייניגטע מלוכות, אז מ'זאל זיך האלטען אין רעזערוו פון דמאווסקין, ווייל די פאליאקען פיהרען גלייכצייטיג אונטערהאנדלונגען מיט די עסטרייכער, ס'האט זיך ארויסגעשטעלט אז דער קאמוניקאט איז אינספירירט געווארען דורך א

א נאליציאנער יודעל בערנשטיין,

וועלכער איז געווען פרעסע־רעפערענט אין ענגלישען אויסערן־מיניסטעריום. בערנשטיין האט דעם קאמוניקאט פונאנדערגעשיקט אויפן יסוד פון א דעפעש, וועלכע ס'האט זיך בעוויזען אין דער צייטונג „באוואא רעפארמא“ אין קראקא, דער רעדאקטאר פון „באוואא רעפארמא“ איז אויך געווען א יוד, וויטענבערג, אזוי האט דער אנאנימער יודישער אינטער־נאציאנאל געארבייט געגען אונז.

— א דאנק די פערבינדונגען — זאגט דער פערטיידיגער — פון דמאווסקי און בערנשטיין דער־מאלט בעזייטיגט געווארען פון זיין אמט, ביים שלוסען אבער דעם ווערסאילער טראקטאט האט מען ווידער געקענט זעהען דעמזעלביגען בערנשטיין אלס בעל־יועץ פון לאיד דזשארדזש. איך וואלט געקענט נאך ווייזען צעהנדליגער בעווייזען פון דער אנאנימער מאכט דעמאלט ווען זיי האבען אנגעגעבען רעס דערפאר, אזוי טאקע קאוואלסקי, וועלכער האט זיך געשטעלט אלס ציל אין זיין לעבען דעם קאמף מיטן יודענטום, איז געפאלען דער קרבן. איצט קען איך שוין זאגען אין וועמענס אינטערעס ס'ליגט דער דאזיגער פראצעס, אין אונזער זיכערהייטס־מאכט פעהלען דאך נישט קיין יודען...

צום סוף פון זיין רעדע בעט דער אדוו. צו בעפרייען אלע אנגעקלאגטע.

דאן בעקומט דאס ווארט דער ווארשעווער

אדוו. סטיפולקאווסקי

ער זאגט צוו. אנד.: איך פערטיידיג דא 17 אנגעקלאגטע, וועלכע זענען גלייכצייטיג מיינע קאלעגען, אויף דער בעשולדיגונגס־באנק זיצען אדוואקאטען, אפיצירען, סטודענטען, האנדווערקער, ארבייטער, אלזא, אלע שיכטען פון פאלק. ס'בעשולדיגען פוילישע פאליציי־אפיצירען...

פארזיצער: איך בעט איך נישט מיט אזא פאטאס.

— מיין שטיל איז אזעלכע.

פארזיצער: — איהר ווערט זיך אבער מוזען צופאסען צו מיר.

דער אדוואקאט דיסקוואליפיצירט דאס עדות זאגען פון די צוויי קאנפידענטען, ער ווארפט אפ די בעשולדיגונג וועגען א געהיימער ארגאניזאציע און זאגט, אז ריקזיכטסלאז איז די ארגאניזאציע נאר אין קאמף מיט יודען.

— אונזער פראגראם, — זאגט דער אדוואקאט — אין דער יודען־פראגע איז נאך נישט אויסגע־שעפט. מיר ווילען, למשל, אז קיין יודישער אדוואקאט זאל נישט קענען פערטיידיגען פאר'ן פוילישען געריכט, מיר ווילען אפנעהמען דאס וואהל־

(ווייטער זעה 10־טע זייט)

אַ שאַרפער סכסוך אין דער פאַבריק פון „שייבלער און גראַהמאַן"

(א) אין שייכות מיט דער ענטדעקטער גנבה: אין דער אַפּרעטור פון „שייבלער און גראַהמאַן" זענען אָפּגעזאָגט געוואָרן פון דער אַרבייט 30 אַרבייטער.

די אַרבייטער האָבן דעריבער אונטערגענומען אַן אַקציע פאַר׳ן צוריקנעמען די אָפּגעזאָגטע.

אויב עס זאָל אויף דער קאָנפערענץ, וואָס עס איז בעשטימט אויף מאָרגען נישט קומען צו קיין אויסגלייך, זאָל פּראָקלאַמירט ווערן אַ שטרייק אין דער גאַנצער פאַבריק.

ז. ז. ז. האָט זיך בעזונדער געווענדעט צום אַרבייטס-אינספּעקטאָר, אַז ער זאָל פון זיין זייט אויך אינטערווענירן וועגן דעם ענין.

אַ קריזיסאָווער דאָקטאָר
וואָס היילט יעדען ווי מיט אַ ביסעלע היי

(א) ... און אַז אַלע פּרנסה-קוואַלן זענען, בעוונותינו הרבים פאַרשטאָפּט געוואָרן, האָט זיך סטאַניסלאַוו קריסקאָ פון לאָדז, מיאַדאָווע 13, מיישב געווען און איז געוואָרן אַ דאָקטאָר.

זיין דאָקטאָרישקייט איז בעשטאַנען אין דעם, וואָס ער איז אַרומגעפאָהרען איבער די דערפער, און דאָרט פאַרקויפט אַ ביסעל שאַר-ירקות, וועלכע האָבן געדאַרפט העלפען צו פאַרשידענע קראַנקייטען.

נאָך דער אַנאַליז, וואָס די דאָרפישע פּויערים האָבן אויף די קריטעכצער אַדורכגעפיהרט זענען זיי דערגאַנגען, אַז סך הכל האָט דער „דאָקטאָר" קריסקאָ פאַרקויפט נאָר אַ ביסעלע היי.

פּאָליציי האָט איהם אָפּגעפיהרט אין חד-גדיא אַריין.

ס׳איז קעגען דעם, וואָס מ׳זאָגט: „פּשישלאַ קריסקאַ נאַ מאַטיסקאַ..."

דעם 15-טען ציהונגס-טאָג פון דער IV קלאַס איז ווידער געפאַלען דאָס געווינס פון
5000 זל.
אויף נומער 46644
אין וועקסעל און לאָטעריע-קאָנטאָר א. ס.
„SAMUEL WEINBERG"
60 פּיעטריקאָווער 60
גליקליכע לאָזען צו דער 1 קלאַס זענען שוין צו בעקומען.

די „רעטונגס-קייט" פון „נותן לחם"
ווער האָט געשפּענדעט און ווער ווערט ווייטער אַרויסגערופען?

צו דער הילף-אַקציע פאַר דער נויטליידענדער יודישער בעפעלקערונג האָבן געשפּענדעט:

ה' לעאָן שטערן (פּיאָטריק. 6) שפּענדעט 5 זל. און רופט אַרויס די ה"ה:

יאַקוב לעשטשינסקי (נאָוואָמיעסקאַ 24), הענריק בערקאָוויטש (פּעטריק. 26). יאַקוב פּאַקולאַ (פּאָלודניאָוואַ 2), אַדאָלף אָקסענבערג (פּל. וואָלנאָשטשי 8 און הילאַרי שטראָוויים (אַל. קאָשטשושקי 29).

* * *

דער בעקער-מייסטער ש. קאַראַש (6-טער שיערפּיען-גאַס 10) שפּענדעט 5 ברויט.

* * *

בעקער-מייסטער אהרן פּודלאָווסקי (גדאַנסקאַ 14) שפּענדעט 10 ברויט און רופט אַרויס:

ר. ה. קינרוס (זאַוואַדזקאַ 17), משה נאָוואַרסקי (וואָלטשאַנסקאַ 4) און אברהם שוואַרץ

* * *

בעקער-מייסטער משה רעמבאַלינסקי (לימאַנאָווסקיעגאַ 18) שפּענדעט 10 ברויט און רופט אַרויס:

יחזקאל קירשבוים (ריבנאַ 11), אייזיק יאַקובאָוויטש (פראַנציסקאַנער 38), מרדכי לייזעראָוויטש (שרודמיעסקאַ 39) און זיגמונט וויינאַגראַד (פּיעטריקאָווער 60).

היינט ווייטערדיגע קויהלען-פאַרטיילונג אין נותן-לחם

היינט קומט ווייטער פאַר די קויהלען-פאַרטיילונג אין „נותן-לחם" אויף די טאַלאָנען, וואָס זענען אַרויסגעגעבען געוואָרן בעת דער רעגיסטראַציע.

ר' אַבוש פּעפּער (פּעטריק. 31) בעקאַנט אין אַלע היגע בתי מדרשים און שוהלען, וועלכער האָט יאָהרען-לאַנג מרביץ תורה געווען, איז ערנסט קראַנק. די מתפללים פון ווילקער בית-המדרש, ראַדאָגאָשטשער בית-המדרש א. אנד. ווערען געבעטען תהלים צו זאָגען פאַר זיין געזונד. זיין נאָמען איז אברהם אַבוש בן מרים.

אַ מתפלל שפּענדעט פאַר זיין געזונד וועגען 3 זל. פאַר „נותן לחם".

ציהונג פון דער מלוכה-לאָטעריע
4-טע קלאַס — 15-טער טאָג

5.000 zł. — 46644 151808
2,000 zł. — 3089 46441 78837 136654 139064
1,000 zł. — 24188 40335 50812 63226 63552 74178 106736 118348 122185 — 132195 155966 170117

Liczby oznaczone literą s wygrane po zł. 200 — pozostałe wygrane po zł. 50.—

99 176 279s 359 561s 80 6 668 834 52 68 1242 33s 785 666 87 807s 37 916 88 2094 117s 343 73s 97 50 4 649s 75 705 53 925 49s 94 3476 811 915s 53 4222 31 556 606 776 804 32s 40s 5026s 253 69 84s 332s 46s 50s 413 28 525s 45 54s 634 40 729 6013 143 715 855 7150s 283 303 92 576s 604 42s 810 981 8103s 205 438 528 63s 657 911 904 34 731 47 88 824 27 37

10080 155 21 324 406 34s 646 705 73 855 931 66s 11018s 242 703 835s 56 902 14 26 12288 354 408s 712 834s 47s 83s 92 958s 13228 447 51 609s 51s 821s — 14013s 112 44s 68 86 319 18 408 580s 699 93 72 680 936 7s 15050s 160s 317 — 435 505 42 55 94 641 47s 707 841s 57 60 98 16019 144 94 273 94s 99 182s 407 45 500 32 604 84 870 852 71s 86 932 17003 22 119s 342 524 75 18158 77 253 94 209 810 413 509 57 72 19082 172 307 36 43 418 569 80 668 751 56 962 7

20252 325 580 94 619 31 770 72 845s 971 21069s 199 364s 4 50 521 60 679 814 923s 44s 22088 206 77 337 68 585 650 — 784s 801 926 23103 67 262 4 107 411s 24 694 787 865 24006 133 276s 321 87 551 2 71 680 878s 990s 25053 67s 93 — 131 34 30 40 55s 576 617 14 302 766 849 53s 8 68 73 955 62 26171 214 80s 310 64s 80 444 64 524 3 43 692 707 8 920 5 27022s 70 24h 22 26 301 433 563s 638 841 48 977s 28055 142s 74 319 21 402 7s 52 67 560s 1s 708s 916s 29113s 267 440 83 572 667 75 85 855s 61s 947s

30256 432 516 698 754 805s 945 31013 201 202 23 336 62 423s 514 619 936s 32390 455 94 672 755 845 929s 87 33107 223s 363 77 549 621 814 46 34106s 314 50 484 575s 604s 65s 27 727s 30s 959 — 90 35044 88 274 91s 407 87 770 2 861 36026 79 83 322s 25 409 33 651 623 98 863 958s 37475 620 66s 741 65 967 91 38118 51s 7 415 503 10 22 741s 8s 92s 937 39017 46 80 117 60 263 401s 58 — 898s 925 201 41

40016 27s 73 6 238 307 26 83 6 423 61 7 85 542s 51 629s 702s 826 41012 70 104 209 17s 468 502s 76s 87 918s 19 37 41 53 8 104 209 17s 468 502s 76 84 618s 19 37 41 55 8 734 940s 90 42228 323 46 749 83290 310 473 597 600 80 — 818 44002 56 218 367 344 724 88 69s 75 845s 936 45082 157 90 392s 98 405 — 674 740s 59 803 972 46004 33 116 35 — 235 40s 340 428 16 31s 564 78 86s — 9297 837 947 47017s 151 53 223 310s 485 521 80 858 48084s 93 174s 232 6 323 31 766 49002 221 10 28s 66s 370 494 727 862s 924 53s

50116 225 417s 39 752 305 510 12 — 195 448 550s 537 795s 52364 475 732s 733 99 845 903 83 5316786 229 93 488 673 770s 54034 125 61 241s 310 411 — 686 766 72 90 935 55061 77s 122 333 472 565 610 810 56124s 94 452s 81 93 506s 52 95 962s 850 77 935 53 77 57026 49 59 67s 73 81 120 07 72 300 62 407 542s 682 706 810 41 4 72s 957s 58205 359 405 121 631 16 69 86 924 63 80 — 59065 122 322 404 532 45 49 629 798

60014 758 70 86 952 61018 90s 240 412s 705s 79 914 62061 93 269s 425 63 605 20 765 840s 2 63047 80s 91 3 219 65 82 385 650s 71 789 897 991 64231s 377s 94 477 677s 684s 725 49 857 69s 974 — 69144 86 2515 348 497 572 3s 650 735 28 861 644 12 525s 624s 36 95s 729 80 838 67091 147 614 16 89 710 820 73 62 636 683

115 96 443 701 74 931 43 69007 120s 211 41 4 371 541s 48s 53 88s 86 70015 177s 308 41 929 68 657 771 809 49 — 17038 91 157 397 499 539 77 636 90s — 44 882 72049 149 326 434 60 583 863 206 32s 73078 150 277 553 634 67 909s

93 74264 38 371s 489 562s 94 630 814 75178 257s 364 667 94 810 86 945 — 76191s 264 543 678 793 77037 71 4 311 425 61s 90 756 889 78030 228s 305 496 646s 796s 917 404s 300 87 79031s 84 154 243 56s 89 461 533 681 720 61 890

80108 12 21 389 401 822 971s 81123s 268 313 51 549 595s 602 744s 844 89 984 82038s 4368 438s 84 513 603 67 — 82s 106 27 83022 114s 83 215 83 334 43 793 819 941 71s 84025 40 106 48 420 709 89s 907 85006 39 26781 442 662 747 86006s 111 81 359 64 524s 68 751 817 87157 251 86s 321 430 25 63 528 887 824s 88104 314 28 447 721 56 63 851s 959 89164 59 340 456 553 606 84 839 949

90007 116 31 462 73 96 763 881 991 91030s 65s 70 207 47s 84 94s 693 892 997 92673 253 82s 90 101s 603 23 72 67 906 42 93557 10470 232 97333s 104 — 569s 655 82 931s 94149 65 95 431 84 914 95009 187 378 419 26 507s 692 — 932 75 96162 254 320 72s 84 93 631 — 94 97064 86 261 577 914s 98001 38 — 175 69 82 487 682 734 817 43 34s 95 98 915s 3170s 99057 195 433 400 55 561s 64 634 57s 83s 741 82 834 45s — 936

100138 63 411t 83s 867 930 101018 22 60 88 90s 128 198 31 774 61 476 833 903 102052 154 436 612 718 866 103282 481 745 831 76s 104034 62 81 120 60 244 413 643 805 908 105191s 269s 755s 82 830 888 106187 213s 45 80 492 581 — 800 84 928 107024s 64 211 769s 848 94s 978 108029 51 168 97 279 325 432 51 548 622 733s 9s 80716 35 1091534s — 210 435 56 500 763 818 48 955

110017 258 344 439 182s 488 947 52 67s 11128 51 65 7 325 63 89 423 31 — 532 652 881s 948 112037 136 204 306 410 88 507 94s 764 998 113015 126s 254s 449 516 617 724s 53 938 114034 324 70 450 631 59 839 953 116916 205 26 43 75 340 682s 769 900 862 962 116009 — 46 108228 482 502 829 423s 33 73 97 — 117038 111s 43 306 25 430 510 808 76 118148 293 318s 716 818 49 99 969 — 119091 498 511 49 707s 626 900

120022 74 191 17 36 325 30 71 458s 62 10 596s 643 837 93 121537s 62 — 520 3 381 3 454 540s 53 622 66 718s 37 821s 402 122026s 59 281 414 923 50 — 123087 80 222s 29s 349 80s 512 58 620 430 47 54 14217 398 820 51 939 71 — 125031 51 83 178 232 305 9 416 69 523 639 855 981 126056s 139 200 433 503 15 761 82 829s 90 67 127007 352 64 90 509 683 989 128397 443 95 905 129017 42 77 343 808 487 510 93s 929 62 871

130003 29 260 99 762 881s 922 131060 105 65 95 335 50 6 13 61 625 75s 83 723 56s 83 901 — 132000s 82 212 64 322 486 510 62 7s 97 832s 57 914 25 36 133050 139 382 524 663 896 921 124939 42 302 19s 64 487 566 86 650 713 817s 135096 195s 244 315s 430 626s 767 816s 136086s 263s 332 46 499s 137185 87s 346s 54s 69s 814s — 41 910 138146 51 255 521 24 750 92 827 989s — 139009s 12 74 131s 213 451 448 629 763 988s

140167 237 44 312 49 613 793 892 141125 — 276 389 403s 92s 97 517 612 42 871 80s 969 — 142156 273 5 83 91 334 471 568 732 982 143099 143s 88 355 84s 661s 879 144303 508 8 6639 67 80s 716s 810 25 35s 37s 931s 145109 245 87s — 327 672 743 62 843 146100 156s 87s 551 601 — 818 53 75 147150 250 321 45 62s 88 630 55 724 74 57 911 19 82 148125s 71s 333s 415 24 714 818s 24 149034 60 90 121 364 456 609 24 68s 947

150005s 53 87 101 64 462 504 22 435 452 — 151078s 188 266 82 5 373s 500 60s 921 2 152130 69 312 80s 3 493 557 60 626 31 725 76 884 914 153093 203 316s 26 37 68 718 36 973 154062 376 94s 504 619 155051 184 235s 446s 540s 52 6 67 819 78 919 25 72 156008 214 51 65 86s 324 510 83s 810 910 157209 328 88 400 605 158058 154 — 844s 67 159012 86 260 328 46 60 464 566 91 9 — 613 46 711 909 160066 158s 228 466s 81 517 41 4 608 834 907 161063 9 112 458s 548 666 862 4 928 162272 408 796 830 60 82 163127 255 322 — 457 593 659 83 734s 57 84 49 164410 40 8 53 519 615s 720s 830 4 900s 165084 157 277 363 412 500 7 605 47 918 93 166013 22 121 42 57 230s 73 — 393 415 554 992 167160 256 313 23 36 511 613 — 908 23 168003 9 67s 120 42 256s 39 407 580 706 8 41 51 953 169029 42 72 296 409s 164s 83 735s

170006s 63 109 275 458 507 8 171272 302 94 575 64 67 743s 906 87 172005 18s 154 200 93 384 436 532s 81 720 986 173153s 305s 55 427 35 37 61 90 586 639 43 704s 89 96 649 71s 174028 100 38 69s 444 64s 643 73 883 175045 58 460 — 571s 610 813 53s 176076 104 250s 6s 584 684 — 766 826 900s 177000 139 59 394 99 517 82 705 — 18 82 911s 86s 178026 327 669 719 894 179164s 294 334 492 525 84 631 40 744s 67 820 984.

Wygrane pocieszenia po 50 złotych.

79 408 671 731 863 99 916 1021 204 16 86 88 306 415 33 529 73 680 755 967 2041 44 211 82 390 420 64 527 21 39 697 734 818 38 71 901 31 3007 30 2130 356 57 467 632 46 67 887 912 — 17 4041 104 202 24 94 72 63 370 422 509 29 817 971 5022 247 73 89 382 508 688 832 6333 88 99 254 55 348 99 556 60 648 97 721 54 854 7090 386 597 634 801 931 67 68 8013 269 300 67 402 82 872 775 820 30 73 986 9037 104 295 303 465 83 504 05 620 78 83 826 928 52 83

10073 133 45 51 289 554 698 754 57 73 843 93 925 11077 275 332 41 4 8403 565 630 54 718 34 924 1257 329 435 84 637 737 85 852 13180 99 325 27 40 64 547 712 895 14351 88 451 668 69 842 15207 23 58 334 62 471 515 612 729 809 — 19 932 16128 257 495 565 603 13 79 707 90 88 — 837 939 47 17062 111 33 29 408 74 80 68 712 33 67 896 818 18112 33 330 957 76 19244 48 84 — 672 711 803 995

20109 70 246 53 72 88 463 69 623 41 905 03 24 28 27 21009 32 75 395 511 606 768 895 910 91 22021 81 234 314 78 463 507 619 99 723178 85 — 224 85 87 336 533 629 847 955 24024 318 81 89 424 45 63 652 704 826 74 936 25008 09 146 288 367 730 818 81 960 76 26026 150 93 222 36 348 578 777 854 911 29 68 27052 85 279 80 95 323 472 520 37 602 790 971 72 28057 85 130 78 89 275 — 320 512 630 44 59 765 824 932 29246 359 402 21 47 597 704 37 78 90 98 878

30027 81 181 99 335 33 79 485 648 63 31153 710 434 96 585 88 747 7 1827 76 900 83 32016 — 70 422 589 825 32 36 68 33030 58 175 508 24059 122 42 319 554 603 66 803 09 97 24 35092 118 671 80 211 413 667 762 802 27 66 936 76 36006 132 60 223 47 74 81 432 89 575 719 37 873 — 37266 309 538 600 09 28 718 43 835 38000 41 77 138 39 310 16 46 184 894 808 92 932 39048 66 — 92 245 48 366 538 743 60 844 937

40164 222 302 45 418 668 773 993 41103 254 325 481 579 86 783 825 30 84 72201 300 37 — 442 45 50 529 620 23 415 96 931 43029 33 221 — 94 363 434 527 28 617 95 361 876 84 44173 379 665 86 999 45003 28 101 339 486 87 654 765 906 42 46039 156 253 317 411 509 71 880 902 09 84 47068 101 95 246 328 434 32 92 93 919 54 798 — 882 910 48227 78 355 427 516 49005 610 482 525 67 776 91 885 917 96

50003 25 232 46 341 461 659 726 978 51124 25 62 250 343 86 406 635 96 796 852 92 913 72 52397 471 863 989 53171 83 248 302 500 40 — 845 950 60 64023 48 94 130 557 94 725 29 921 — 55090 167 233 451 583 694 770 98 801 79 806 — 56115 74 393 422 552 88 865 822 944 57053 133 69 77 89 257 89 534 41 76 664 85 97 765 99 939 81 58001 98 257 94 418 582 94 418 582 630 750 9152 20 44 54 57 92 59010 33 249 76 325 47 81 483 557 683 794 823 58 903 29 71 72

620 349 98 460 511 80 610 33 727 29 59 29 61146 514 93 692 711 76 833 902 81 62033 131 210 21 331 33 22 52 69 411 89 582 761 873 949 63240 305 56 607 629 725 48 819 46 47 72 914 64106 384 89 550 59 73 625 758 849 65029 306 492 94 568 626 795 880 820 61 66059 115 341 410 62 96 519 665 747 802 14 936 63 89 67070 328 372 45 406 19 49 49 603 06 94 717 819 54 982 68051 122 288 359 455 617 26 85 729 90 909 73 86 69059 184 28 210 31 347 410 33 82 542 702 817 32 992.

70064 78 108 204 43 63 332 98 603 78 875 71141 210 357 92 403 54 68 622 58 700 03 841 88 72046 92 97 130 98 278 329 473 511 752 910 38 73052 67 190 214 93 335 414 47 507 712 52 950 53 74024 189 274 351 54 414 54 59 522 39 55 705 953 75076 130 261 467 544 605 755 905 66 76026 41 254 321 493 584 97 618 37 739 883 925 77016 29 97 177 96 352 455 503 90 780 802 29 48 95 83 78046 241 344 452 507 607 743 868 945 79001 157 77 237 515 81 622 52 64 805 07.

80040 227 486 693 783 828 72 904 72 81156 240 407 35 42 503 15 22 628 821 61 79 82288 370 568 605 83 767 814 82 83008 243 97 443 67 694 881 84003 24 112 92 260 338 521 48 677 839 63 79 806 985 85027 77 263 338 477 615 47 79 90 919 8 680011 15 50 153 55 321 421 56 97 510 19 95 637 83 824 904 13 39 87010 23 100 54 427 582 87 636 42 783 844 980 88102 348 96 411 80 93 723 876 916 89108 89 201 07 32 60 591 610 30 806 66 912 32 62 64.

90171 288 382 493 614 842 43 65 91242 48 95 487 96 524 32 46 49 50 70 621 68 720 801 80 938 92016 221 51 393 478 590 670 95 786 875 82 916 54 93152 208 23 349 61 462 572 637 767 92 969 94276 432 737 808 31 929 89 95044 60 255 339 580 628 862 81 916 86 96045 69 78 266 377 533 606 91 97003 210 334 669 634 767 98044 865 418 521 55 98 618 68 775 99023 89 182

100208 59 176 87 367 407 81 692 726 864 76 944 101041 183 251 341 538 86 664 73 87 884 930 78 98 102128 70 230 403 31 57 529 46 614 39 68 773 816 910 103049 101 91 233 377 479 679 738 62 867 92 104042 952 110 28 311 14 32 73 452 582 88 628 97 702 834 37 105133 49 299 365 96 688 704 73 983 106097 275 96 582 681 763 90 840 914 41 107218 342 87 75 450 944 72 86 108028 90 156 202 25 301 28 39 81 344 80 529 887 99 984 97 109180 242 461 89 506 708 821.

110014 85 129 92 502 18 689 849 111047 185 87 215 27 42 86 346 76 77 400 567 89 601 84 751 112176 209 73 357 496 806 200 42 45 46 918 113110 272 306 427 58 573 77 661 834 82 87 998 114118 86 362 87 425 632 743 72 844 935 115030 102 11 254 61 87 354 93 47 116077 171 211 64 92 388 526 48 76 742 847 954 111022 290 153 99 60 70 216 334 53 511 58 70 672 739 72 823 974 118071 248 75 480 60 24 53 218 114187 324 21 400 618 35 761 86 80 890 945 54 42 95.

120111 37 55 83 398 99 407 60 562 61 749 72 76 90 847 51 84 121026 102 74 282 351 55 478 270 64 744 57 122011 33 135 215 302 410 45 520 651 780 803 15 996 123032 71 135 502 13 39 415 26 43 575 609 757 916 92 124120 205 463 76 83 552 77 732 831 125004 111 208 09 74 300 411 517 963 126037 98 152 84 283 93 388 454 522 80 667 929 1270053 112 97 280 303 55 47 422 62 649 69 748 848 128070 194 254 67 474 964 80 129018 127 66 203 305 87 469 75 707 16 56 75.

130002 68 86 134 355 513 30 71 612 66 89 706 34 814 935 131085 136 278 624 804 922 84 132003 128 87 92 271 407 92 205 695 749 50 133076 131 83 94 95 553 79 648 916 134199 376 482 635 744 83 831 63 949 56 87 135014 38 149 83 202 27 341 42 558 65 132 136125 240 580 886 934 137190 93 329 409 515 695 810 11 93 919 21 138091 233 423 95 456 617 869 993 139118 221 81 399 400 06 45 516 25 39 72 75 731 811 50 910. 140060 157 259 307 71 536 610 28 775 80 963 141102 80 256 309 83 419 68 745 883 404 78 142101 08 16 89 254 437 141 51 666 717 81 901 36 83 143041 62 97 106 08 74 76 218 42 319 73 81 524 694 861 144041 976 143 78 284 356 57 61 82 97 472 85 93 507 22 26 33 91 685 889 911 14 61 145006 126 44 77 82 200 76 338 48 501 31 55 752 850 79 970 146034 109 51 53 82 95 356 568 83 614 89 728 97 847 71 917 29 49 147349 55 695 883 99 961 148140 343 435 60 645 800 15 14907 44 327 479 794 962

150133 51 225 354 857 151250 67 343 81 96 900 56 75 794 931 152119 133 210 52 95 357 432 594 605 45 885 985 153022 62 268 485 578 96 605 782 805 33 931 154131 88 208 307 30 552 605 751 936 155100 113 213 533 661 81 716 95 945 15682 85 338 578 617 50 746 917 157013 224376 573 660 709 18 972 158136 61 224 30 32 492 674 829 901 159002 138 391 405 32 56 87 713 832 60.

160020 75 185 496 509 676 74 83 882 161056 68 172 517 162011 402 36 37 554 68 644 61 961 163139 214 79 314 62 82 674 79 716 73 861 164010 86 346 417 599 711 840 44 165079 99 120 208 85 304 416 56 836 42 74 166051 109 219 50 77 379 96 410 67 550 53 667 83 764 908 167127 212 95 302 440 505 90 679 760 846 911 57 87 16828 54 111 73 99 209 89 313 414 56 556 66 654 880 85 95 947 80 169381 517 754 813

170024 170 444 517 33 40 953 79 171043 174 85 299 344 53 579 658 707 55 979 172014 283 87 95 316 408 206 596 708 824 48 906 47 83 173072 128 55 66 55 77 94 607 840 966 174011 197 283 92 544 657 726 32 821 22 175168 277 446 577 642 97 710 56 870 95 929 37 176006 53 75 155 288 342 39 485 87 815 18 77 80 91 957 177174 234 330 18 70 492 544 69 617 710 29 832 926 67 48 178462 505 46 708 12 27 51 65 800 944 70 170049 114 39 343 417 96 [illegible] 610 70 724 47 99 881 948 68.

די קראוואטען-מאכער-כאלופניקעס ארגאניזירען זיך

אין לאדז איז פאראן א צאהל פון עטליכע צוואנציג קראוואטען-מאכער=כאלופניקעס. די לאגע פון די דאזיגע כאלופניקעס איז אנ'אויסערגעוועהנליך שווערע. די דאזיגע כאלופניקעס ארבייטען א מאל — איין טאג, א מאל — צוויי טאג אין וואך. די לוינען זענען אויסערגעוועהנליך קליינע, דערביי שפילט דא א גרויסע ראל, וואס די קראוואטען-מאכער-כאלופניקעס פון אזעלכע 2 ארבייטס-צענטרען ווי לאדז און ווארשא זענען נישט פערשטענדיגט.

פון דער איניציאטיווע פון עטליכע קראוואטען-מאכער-כאלופניקעס איז די טאג פארגעקומען א פערזאמלונג מיט דער בעטייליגונג פון א פארשטעהער פון דער פערוואלטונג פון סאציאליסטישען הענדוורקער-פעראיין אויף וועלכער עס איז בעשלאסען געווארען אנצושליסען זיך ווי א סעקציע ביים סאצ. הענדוו. פעראיין.

עס איז באלד אויסגעוועהלט געווארען א פאך-קאמיסיע, וועלכע איז שוין צוגעטרעטען צו פראקטישער ארבייט.

דריטער מוזיק-אווענד פון „הזמיר"

א בעזונדער רייכען פראגראם וועט האבען דער דריטער מוזיק-אווענד פון „הזמיר", וועלכער קומט פאר שבת, דעם 26 ד. ח.

ס'בעטייליגט זיך דער פרעכטיגער כאר, סימפאנישער ארקעסטער און סאליסטען אונטער דער לייטונג פון פראפ. זאקס.

פאר דעם קאנצערט וועט דער פרעזעס פון „הזמיר" דיר. א. פערלמאן האלטען א רעפעראט, אין וועלכען ער וועט ערקלערען די ווערק פונם פראגראם.

עס ווערען אויסגעפיהרט קאמפאזיציעס פון היידן, הענדעל, זאקס, סלאמינסקי, ראסיני א. א.

ביי פערדייאונגס-שטערונגען

מאגען-וועהטאג בעווירקט דאס נאטירליכע ביטערוואסער

Franciszka Józefa

פרעגט דאקטוירים, צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד-אפטעקעס. 171

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע
„דאס לעבען רופט"

אנ'אויסערגעוועהנליכען דערפאלג האבען די פארשטעלונגען פון „דאס לעבען רופט" מיט דעם קינסטלערישען אנסאמבל פון א. מארעווסקי, רחל האלצער, קורלענדער, ליכט, זאבלאצקי.

די, וואס האבען „דאס לעבען רופט" נאך נישט געזעהען, דארפען אויסנוצען די געלעגענהייט און בעזוכען די היינטיגע אויספיהרונג דורכן גלענצענדען אנסאמבל, אונטער דער קינסטלערישער לייטונג און מיטבעטייליגונג פון אברהם מארעווסקי. א ווארימע בעציהונג הערשט צווישען פובליקום פון זאל און די ארטיסטען אויף דער סצענע: דער עולם רעאגירט מיט לאנגדויערנדע אפלאדיסמענטען אויף יעדער פראזע, אויף יעדען געדאנק, וואס קומט פון דער סצענע.

א שאד וועט זיין נישט אויסצונוצען דעם לעצטען טאג, נישט צו זעהען „דאס לעבען רופט" אין דער אינטערפרעטאציע פון די ארטיסטען-שוישפילער, וואס יעדער פון זיי זאגט זעהר א סך, אבער אלע צוזאמען, אלס אנסאמבל אונטער מארעווסקיס אנפיהרונג — נאך מעהר.

Dr. **REICHER**

פאלודניאווא 28, טעל. 201-93

ספעציאליסט

פאר מענער-שוואכע-בעהאנדלונג.

סעקסועלע בעראטונגען און פסיכא-אנאליזען

נעמט אן פון 8—11 און פון 5—אווענד.

היינט — „די קאמעדיאנטקע" מיט רעגינא צוקער

היינט אוועגד ווערט געשפילט אין „ראזמאיטאשטשי" די בעליבטע מוזיקאלישע קאמעדיע „די קאמעדיאנטקע" מיט דער בעליבטער סובעטין רעגינא צוקער. וועלכע פערענדיגט אין די נאהענטסטע טעג איהרע גאסטשפילען אין לאדז.

„די קאמעדיאנטקע" פארמאגט א שפאנענדען אינהאלט און פרעכטיגע געזאנגס-נומערען און עס בעטייליגען זיך אין דער דאזיגער הערליכער פיעסע די בעסטע כוחות פון ארטיסטען-אנסאמבל, פון טעאטער „ראזמאיטאשטשי".

פרייטאג — ערשטער אויפטריט פון אלעקסאנדער גראנאך

די הכנות צום ערשטען אויפטריט פון דעם גרויסען שוישפילער און רעזשיסער אלעקסאנדער גראנאך אין „ראזמאיטאשטשי" זענען אין פולען גאנג. די פראבען פון דער נייער רעפערטואר-פיעסע קומען שוין פאר יעדען טאג אונטער דער לייטונג פון אלעקסאנדער גראנאך.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי	— — — —	96.75
3 פראצענטיגע	בוראוולאנע	47.00
4 „	דאלארובקא	53.50
7 „	סטאביליזאציע (אמ.)	71.50
5 „	ווארשאווער פ.-ב. 1934	61.50
5 „	לאדזער „	53.38
ענגלישער פונט	— — —	25.95
דאלאר אפיצ.	5.31 נישט אפיצ. —	5.26
גאלד-דאלאר	— — — —	8.91.50
גאלד-רובל	— — — —	4.59
דייטשער מארק	— — —	1.95

לאדזער ענדעקעס פאר'ן קרייז-געריכט

(ענד עפון 8-טער זייט).

רעכט ביי די יודען. צי הערפאר דארף מען באר שטראפט ווערען?

דער אדוואקאט פערטיידיגט דאן די צוויי „יונגע" ענדעקעס שטשענסני און פאדגורסקי און ענדיגט אז ער גלויבט נישט, אז דאס געריכט זאל פאר משפטען 17 פאליאקען פאר זייערע אידעלע גע פיהלען.

דאן רעדט אדוו. רעמבעלינסקי, וועלכער פער טיידיגט אלע אנגעקלאגטע, ער זאגט אז די „פארא גראפען" זענען בענוצט געווארען געגען אנדערע און גאנזיאציעס אבער נישט געגען דער רעגירונג. די ענדעקעס האבען נישט געקעמפט מיט דער רע גירונג, נאר מיט דעם פערידישען פון פוילען, דעם שארפען קורס וואס די ענדעקעס האבען געפיהרט האט געבראכט נוצען, א סימן ביי די וואהלען, ער בעט צו בעפרייען אלע אנגעקלאגטע.

9 אוונד ווערט די זיצונג איבערגעריסען ביז היינט אינדערפריה.

ראדיא-פראגראם

דינסטאג, דעם 22-טען יאנואר

6,48 פליטען, 6,52 גימנאסטיק, 7,07 פליטען, 7,25 פליטען, 7,50 רעקלאמע - קאנצערט, 11,57 צייט-סיגנאל, 12,03 ידיעות, 12,05 פרעסע 12,10 קאנצערט, 12,45 שמועס פאר קינדער, 1 ידיעות, 1,05 קאנצערט, 3,30 עקספארט, 3,35 בערזע, 3,45 מוזיק, 4,45 פון פ.ק.א. 5 סימפ. מוזיק, 5,25 שפראכען-ווינקעל, 5,35 לידער, 5,50 טעכניש קעסטעל, 6 פליטען, 6,10 רעפערטואר פון די טעאטערן, 6,15 מוזיק, 6,45 ליטעראריש פערטעלשעה, 7 געזאנג, 7.20 אקטועלער שמועס, 7,30 ציגיינער-ראמאנסען, 7,50 ספארט-ידיעות, 8 מוזיק, שמועס, 845 ידיעות, 9 מוזיק, רעפארטאזש 10 רעקלאמע-קאנצערט, 10,15 פליטען, 11 ידיעות קאמוניקאטען. 11,05 טאנץ-מוזיק.

קלאנג-קינא **CAPITOL** זאוואדזקא 16

היינט פרעזענטירן מיר: NORMA SHEARER i FREDRIC MARCH אין דער מעכטיגער דראמע אונט. נאמען:

„ערוואכונג פון דער פרוי"

ריהרענדע ליבעס-דראמע. אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע. אנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאכמ., שבת און זונטאג — 12.30 בייטאג.

פויליש-פאלעסטינישע האנדעלס-קאמער
113 פיעטריקאווער 113

נייע גרופע פון דער
ענגלישער שפראך
הויבט אן דעם אונטערריכט מיטוואך, ד. 23/I ד. י. 8.45 אוונט
אינפארמאציעס און איינשרייבונגען אין לאקאל פון דער האנדעלס-קאמער

שייטלען
סאמע פאריזער שרינדען צו בעקומען ביי
◆קערש,◆
סקווערא 15

קליינע אנאנסען
1 זלאטי אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

איך וויל קויפען א לינאלעאום אנ'אלטען אין גוטען צושטאנד, נישט טייער. צו פערשטענדיגען טעל. 106-51. 9989

Dyplomowana naczycielka udziela lekcyj w zakresie 8-miu klas. Dorosłych uczy metodą skróconą, zapewniającą szybkie postępy. Opłata bardzo niska. Aleja 1 Maja 23, m. 15 5869

ס'איז פערלוירען געווארען א פאס, ווי אויך א מיליטער-ביכעל און א מעטריקע אויפ'ן נאמען לייזער פאיאנק. אפצוגעבען צו פאיאנק, פיעטריק. 120 נעגען בעלוינונג. 5872

Młody energiczny prawnik chętnie przyjmie domy w administrację w charakterze Rządcego. Oferty sub „Prawnik" do adm. nin. pisma. 5851

Związek Zawodowych Muzyków Zachodnia 68, telefon 244-62 Przyjmuje wszelkie zabawy, śluby Stowarzyszenia, związki mają ustępstwa. 641

Lekcje hebrajskiego i angielskiego. Postępy gwarantowane. Ceny przystępne. Narutowicza 11 m. 4, front. Zgłoszenia 5–6 popoł.

פרייע פאסטענס

א קוואליפיצירטע שיך-פערקויפערין ווערט געבראכט ביי אדערבערג, פיעטריקאווער 17

ס'ווערט געזוכט אנ'ארבייטער (רין) מיט א אבערלאק פון זאפארט. מעלדען זיך פון 3—7 אווענד, קאמיענא 7, וו. 25 5873

ראקאלען

צו פערמיטען פון זאפארט 2 צימער און קוך מיט אלע בעקוועהמליכקייטען, גדאנסקא 65 a. צו ערפאהרען ביים וועכטער. 5867

פערשידענעס

צו פערקויפען א שלאף-צימער אין א גוטען צושטאנד. צו ערפאהרען ראזען, מרדכי גבאי'ס גאס 2, אין מלעטשארניע. 5870

Dr. med. **Niewiażski**

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

אנדזשעיא, 5 טעל. 159-40.

פראנט, 1-טער שטאק.

נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו. זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמיטאג. בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. **D. ROZENCWAJG**

וואוינט יעצט אויף

72 פילסודסקיעגא 72

(ווסכאדניא) פראנט 2-טען שטאק

טעלעפאן 128-74.

Dr. med. **M. TAUBENHAUS**

ספעציאליסט

פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט

זגערזשער 11, טעל. 246-09

נעמט אן פון 4—8 אווענד.

Dr. med. **Z. Wajs**

האט זיך איבערגעצויגען אויף

באוואמיעסקא 5 (פראנט)

ספעציאל-ארצט פאר הויט, ווענערישע, האר און געשלעכטס-קראנקהייטען

נעמט אן פון 9—1 און פון 3½—8 אווענד.

זונטאג און יום-טובים פון 9—1 מיטאג

צו לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med. **Z. DATYNER**

אוראלאג

ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנקהייטען

ZACHODNIA 59a, tel. 148-95

נעהמט אן פון 2—3 און פון 6—8 אוו.

ברוך-קראנקע!!!

J. Rapaport

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז, פון דעם אין גאנץ פוילן בעריהמטען ספעציאליסט ארטאפעד דיר. י. ראפאפארט, וועלכער עקזיסטירט 30 יאהר און איז געווארען אנערקענט פון פיל בארואמטע פראפעסארען.

ברוך-ליידענדע! ספעציעלע ארטאפעדישע גומי-הויל-באנדאזשען פון מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט בעזייטיגען אהן שום אפעראציע, ראדיקאל שנעל און זיכער מיט דעם גרעסטען ערפאלג, די שווערסטע, געפעהרליכסטע און פערעלטערסטע לעדענדע ברוכען ביי מענער, פרויען און קינדער. — ספעציעלע ארטאפעד. הייל-באנדאזשען פאר צו דיקבעקומענע ברוכען נאך אפעראציעס, ווי אויך ספעציעלע אינדיווידועלע צוגעפאסטע ארטאפעד. בויך-באנדאזשען געגען ארפאלאזען זיך פון מאגען און קישקעס.

פאר כאליכעס, הויכערס און אלטערע פערלער פון נוף!

אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט ווערען אויסגעפערטיגט די הייל-בארסטע און פון פיל פראפעסארען אנערקענטע מאדערנע ספעצ. ארטאפעד. הייל-גארסעטען פאר פערקרימונג פון רוקען-ביין (Skrzywienie Kręgosłupa), ביין-שווינדזוכט, לייטונגען, פערקרימטע פיס ביי קינדער און ערוואקסענע קינסטליכע הענט (פראטעזען) און פיס, ווי אויך די פראקטישטע ארטאפעדישע אפאראטען פאר שמערצליכע פלאטפוס לויט גיפס-מאדעל.

אלע קראנקע אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט, ווערען נאר פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.

30 יעהריגע פראקטיק. פולע גאראנטיע!

ערמעסיגטע פרייזען! עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אוו.

עס הערען אויך אנגענומען מיטגלידער פון אובעזפ. ספאל. (קאסא-כאריך).

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז

Spec. Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped.

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, front, parter, tel. 221-77.

אנערקענונגס-בעשייניגונג

פון די פראפעסארען פון לעמבערגער אוניווערזיטעט

מיר בעשטעטיגען, אז ה' דיר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואולטשאנסקא 10, איז זעהר א פעהיגער ארטאפעד און סערדינעם אויף איבערצייגען קראנקע אויף רופטהרען און ארטאפעדישע קראנקהייטען אונטער זיין אויפזיכט.

(—) **Prof. Dr. R. Baracz,** operator
Prof. Dr. J. Mariszler
Prof. Dr. B. Kalinowski i inni.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה

פארי'ן טעקסט — פרייטאג און ערב-יו"ט — 24 גר. אין דער זייט שפאלטען

אין טעקסט — 40 ... 60 ... 4

זאכען טעקסט — 12 ... 18

אויסער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען — 20 גר. א מ/מ (אין דער זייט שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס מיטגלידרים ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:

אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט צושיקען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא — 1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצובעצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און פאר מיין פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיני. איז שטען בייטאג און ביינאכט

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg — Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.